

Il muossavia dramatic : (part Sursilvana)

Autor(en): **Gadola, Guglielm**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **60 (1946)**

PDF erstellt am: **12.07.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-215279>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Il muossavia dramatic

(Part Sursilvana)

da Guglielm Gadola, Cuera

Finalmein compara il desiderau «Muossavia dramatic». Ei ha duvrau bia temps, gronda pazienza e buca pintga perseveronza de stavlar, leger, pesar e zavrar quella mahoia texts de circa 600 teaters romontschs. Ina fadiusa lavur! Mo ussa ch'il muossavia ei cheu, astgein nus sperar de haver fatg in bien pass anavon en favur dil teater romontsch, ch'ei senza dubi in dils principals facturs della cultura dil Romontsch ensumma.

La finamira de nies muossavia dramatic (promovius e sustenius cun tut tschaffen da S. Loringett, pres. della LR.), ei oravon tut il dar bien plaid e cussegl en tuttas damondas pertenant l'elecziun dil toc che sa vegnir presentaus, ded esser gideivels allas uniuns dramaticas, sco era ad autras societads, a scolas, a cumpignias de mats en tuttas questions della representaziun sco tala. Per quei motiv cuntagn nies muossavia era tut il necessari pertuccont la *pratica* de metter en scena in toc teater, seigi lu tocs pigns u pli gronds ed ensumma de tgei natira e character ch'igl ei.

Per quei intent selubin nus de dar:

I. Enzacons cussegls generals.

1. Elegi mo buns ed adattai texts che valan veramein la peina d'impunder temps e daners e che promovon era igl art de far teater.
2. Ei ina cumpignia de mats, ni schiglioc ina societad che vul dar ina producziun dramatica, buca propi habla ni segira avunda

de far ina buna tscharna dil toc, sche prendi ella plaid e cussegl ad uras ed en temps tier nies beinmanegiont «Muossavia dramatic».

3. Buca pratichei, sco ei vegn savens praticau en quels fatgs! Ei schabegia numnadamein buca de rar ch'in u l'auter commember della societad che vul dar ina producziun, ha viu enzanuas casualmein «in toc che ha tratg», in toc de gronda parada exteriura. El fa empristar, ni cumpra igl original — per ordinari in tudestg — vegn a casa cun el, raquenta leu dalla grondiusa impressiun dil toc e co el haigi tratg — ed in, dus, treis ein tuts dil meini, che *quei* toc e buc in auter stoppi vegnir daus e quosti tgei che vegli . . . Ins sefa lu vitier il signur scolast, ni era vid il plevon dil liug. Fa in ded els il plascher e translatescha — ton meglier! Lu san ins silmeins esser segirs ch'il cuntegn ei buca moralmein nuscheivels. Fan ei buc il plascher, van ins tier zatgi auter. Ha lez forsa era l'idea ch'il toc seigi pauc e discussiglia, van ins immediat tier in quart, schebi ch'in u l'auter dils emprems han cussegliau e proponiu in toc che fuss bia megliers! Fa il quart la finfinala «il bien survetsch» ei l'emprema victoria gudignada; quella canun, fan ins ensumma nuot — e sch'ei existess sufficientamein buns texts, gia translatai ed avon maun!
4. Ei la procedura ual descreta ensumma falida. Avon ch'ina cumpignia u societad tscharni il text, sto ella oravon tut esser segira *tgei giugadurs* ella ha avon maun, cons *buns* e per qualas rollas quels pon esser qualificai. Quei punct sto dar la directiva! E pér lu san ins ir vid l'elecziun dil text. E ch'ins fetschi quei ad uras e buca pér cura che Buania ha fatg beinvegni al Prenci Tscheiver.
5. Ei quei daventau, ch'ins s'orienteschi tiegl autur e sias condiziuns de reproducziun, ni era eventualmein davart il dretg de translaziun.
6. Esses vus aschilunsch, sch'encuri in regissur che sa zatgei, in che astga dir la verdad als acturs e che ha era la necessaria autoritad en caussa, in ch'ei veramein responsabels per la reparitziun dellas rollas ed emprovas.
7. Buca preferi tocs memia grevs e de memi grondas pretensiuns de tribuna e costums. Pli bugen in toc sempel be bien cuntegn

e lungatg, mo bein daus, era sch'ils giugadurs fussen carschi per dramas e cumedias pli grevs.

8. E lu po buca fagei mintg' onn teater. Sebrattei giu vicendeivla-mein denter vitgs e vischnaucas. Il pertgei drov' jeu nuota de-clarar pli detagliau!

II. Tgei tocs san vegnir recummandai?

Senza vuler esser infallibels, ni era mo exclusivs, recumman-dein nus secapescha la relativamein gronda elecziun de texts dra-matics che nus havein registrau en quest muossavia dramatic.

Pertenent la *qualitad* dils teaters cheu recummandai, lessen nus far attents tut ils interessents che nus haveien principalmein purtau quels tocs che han ina certa valeta linguistica e litteraria — aschibein originals sco translaziuns — e che cuntengnan in coc che va pli u meins a prau cul sentir e patertgar de nies pievel, e la reproducziun dils quals ei buca memi greva per nossas modestas relaziuns ora silla tiara.

Nossa collecziun de teaters recummandeivels ei tuttavia buca cumpletta. Diltut ei quei buca nossa cuolpa! Da siu temps, cura che nus havein appellau en nossas gasettas romontschas en quei senn: Che las uniuns dramaticas ed autras societads, sco era ils translatur e poets de tocs originals, termettien a nus lur manu-screts per la zavrada e resp. registraziun, havein nus giu absoluta-mein negin success! Buca dus pertschien han fatg fedda de nossa beinmanegiada offerta. Quei ha secapescha engraviau nossa lavur pli che considerablamein ed ei ha giu num encurir autras vias per vegnir a cantun. Mo la finfinala ei nossa raccolta aunc stada ualti cuntenteivla.

En cass ch'in toc u l'auter che fuss staus digns de vegnir regi-straus, sesanfla buca cheu denter, veglien ins perstgisar pils motivs sura menzionai e far aschibien e comunicar a nus per ina even-tuala ediziun d'agiuntas che san vegnir fatgas da temps a temps.

Tenor tgei principi havein nus fatg noss' elecziun, ni meglier detg: *Tgei duei ins pia giugar?* Oravon tut mo buns tocs! E vid tgei enconuschan ins il bien toc? Vid siu tema, sia tendenza, siu cuntegn e lungatg. En emprema lingia sto il bien teater esser in simbol della veta. — Igl affon gioga era adina enzatgei ch'el ei buc, mo ch'el less esser. Ins emblidi mai: il giug ha senn e gronda

muntada. Giug, teater ei ina semeglia della veta. Il toc chi'ns elegia dueigi esser ina *vera* semeglia, pia ir a prau culs *ideals* dil castgaun. Ins sto giugar bellezias e verdads — mo buca perdar e moralisar!

Ton sco ei ha seschau havein nus registrau tenor quei principi. Arisguard las cumedias spasusas havein nus schau pereger pli bia libertad, ei gie il *bien* humor pli u meins internazionals.

Vi da tgei enconuschein nus il bien teater?

Vid la tecnica dramatica. Ei sto esser in toc che lubescha buca de strihar. En in bien toc ei scadin vers, scadina lingia necessaria. Quei ei la megliera noda dil bien toc. Nus enconuschein era il bien toc vid il lungatg. En in tal asgein nus entupar ni vers strubegiai ni sdernai ed era buca plaid empristai. Il lungatg astga esser ni banals ni bombasts; el sto esser clars e concrets e cuorer senza balbiar; buca schetgs, mobein fitaus cun maletgs adattai! Poetisar vul dir alzar e buca splattergnar. Il dialog sto esser cuorts, cun-contradictorics e taglionts, buca patarlus ni bagliaffonts. En in bien drama u cumedia sto tut esser motivau. L'acziun sto esser uniforma — mo buca tschien e melli motivs! *In sulet* entochen la davosa pusseivladad. In ver toc duess era vegnir ora cul minimum de rollas plidontas.

Animals audan buca silla tribuna; era tier cavaliers ei buc il cavagl la caussa principala; affons ein era prigus sil palanau che munta il mund. Giugs populars drovan era buca cumedia en fatscha, q. v. d. memia bia barbas e barbis, strihems e chicherichems. Era glisch duei ins buca sfarlatar; memia bia tschurventems de glisch ei chitschergnem.

Igl autur ni translatur d'in teater sto enconuscher il cuors dil mund. El astga buc esser in fantast che senoda denter tschiel e tiara. Sia posiziun enviers la veta dueigi esser positiva e maimai negativa, pessimista u destructiva.

Ton sco ei ha seschau havein nus registrau tenor quei principi. Anflein nus lu era en nies muossavia ils megliers tocs? Forsa buca tut ils megliers, mo silmeins de quels ch'ins astga recummandar e che las biaras societads gnanc savevan ch'ei existien. — E sche quels bastan buc? Sch'ina u l'otra societad vulesch tuttina zatgei *niev*, zatgei *meglier*?

Nua anflein nus ils megliers tocs per la translaziun?

Representar san ins tut ils differents tips dramatics della litteratura mundiala, per ex. ils giugs religios de Lopez de Vega, de Calderon della Barca, de Vondel, de Henri Ghéon, de H. Brochet, de Greyerz, Paul Schoeck ect. ect. Mo era pertinent la translaziun vala: Naven cun rauba dil tuttatafag jastra a nies patertgar, far e demanar!

Era las cumedias buca memia grevas de Molière (pliras ein gia vertidas en romontsch e ladin), de Carlo Goldoni ed autras, valessen la peina de translatar per romontsch. Ora silla tiara dat ei differentas caschuns adattadas per far teater: Igl'emprem d'uost dueigien ins dar in cuort toc patriotic ora sut tschiel aviert. Era dis commemorativs de noss' historia grischuna dueigien ins buca schar vargar senza in'adequata representaziun dramatica. — En loghens catolics savess ins era dar representaziuns ils dis de fiasta e firaus, per ex. la fiasta de perdanonza, il di della benedicziun — baselgia — e per S. Placi savess ins turnar a schar revive il renomnau «Teater de S. Placi».

Vul ins dar in toc ed ha ual nuot per mauns, ch'ins prenda neunavon il «Muossavia dramatic» ed impundi silmeins buca temps per rauba de nuot. Cura che vus tschernis il teater, sedumandei dalla bial'entschatta: *Tgei vi jeu?* In toc popular, in toc realistic, in toc grev, ni in pli lev? E lu emblida mai: All' honur della representaziun dramatica dueigien oravon tut *ils ideals dil pievel* vegnir tratgs!

III. La partiziun dil register de teaters recummandeivels.

Essend che tut ils tocs de teater che nus recummandein cheu sut, vegnan en damonda mo per la tribuna campestra, q. v. d. per nossas modestas relaziuns della tiara, ei la partiziun buca fetg complicada. Per nossas tribunas romontschas settract'ei la finfinala mo dil teater popular. — Nus vegnin perquei mo cun quater partiziuns:

1. Dramas (tragedias e cumedias) populars ch'ins sa recummandar a scadina tribuna della tiara. Denter quels pli grevs e pli levvs,

che pretendan denton tuts breigia e premura dals regissurs, sco dals giugadurs. Quels tocs fan (ils biars!) era certas pretensiuns arisguard sceneria sco costumaziun.

2. Cumedias spasusas e tocs humoristics zun adattai per nossas semplas relaziuns della tiara.
3. Cumedias cun cant e musica per societads pli grondas e pli pintgas.
4. Giugs per affons, cun e senza cant e musica, oravon tut per affons de scola.

D'ina partiziun en lungatg de scartira ed idiom abstrahein nus, mo vegnin mintgamai ad indicar quei ch'ei compariu en in u l'auter idiom de vallada. Pertenent ils tocs de tempru religiosa u confessionala d'expressiva tendenza, vesa in e scadin ord ils auturs e translaturts de quala mentalitad e tendenza il toc ei. Era en quella direcziun drov'ei negina expressiva indicaziun. — Nua ch'ei setracta de tocs fetg grevs pertenenent inscenaziun e giugadurs, indichein nus ei mintgamai. — Ils paucs festivals registrein nus sut l'emprema partiziun.

IV. Zacons beinmanegionts cussegls pratics pils regissurs.

Las emprovas de teater entscheivan enconuschentamein cun *la lectura dil text*. A quella dueigien tut ils giugadurs prender part. Ins entscheivi cun scenas, nua che *bia* persunas ein participadas. Ins laschi leger ins e l'auters, entochen ch'ins ha scuvretg *ils vers* per las rollas che van a prau cun lur character e natiral. Tier ina distribuziun dellas rollas dueigi mai perreger igl enconuschent «respect human»; mo la capientscha e capaciad per la respectiva rolla decida! — De gronda impurtonza arisguard la repartiziun dellas rollas ei *il character della* vusch digl actur. Pil herox vala oravon tut ina vusch clara, ferma (tenor, ni bien bariton), pigl um passau ni pli vegl in bass, pil guerrier in organ ruh, pigl intrigant in rauc, malproper, per la rolla de mumma ni veglia tscherchien ins in alt pli u meins stgir, per la giuvna (spusa u muronza) in organ clar, musical. Ina vusch che va buc a prau culla rolla, sa lavagar igl entir giug. La comparsa ni grondezia corporala ei savens meins impurtonta.

Ei la repartiziun dellas rollas fallida, ei la cumedia gia miez fallida. En quei grau ha ei num tener la dira — e sch'ins stuess schizun clamar en agid ina persuna nunparticipada al giug e regia!

Era *ina secunda emprova de lectura* dess nuota donn, gia per gruppar ils acturs e far enqual davosa correctura. Ei la regia buna e las rollas bein repartidas, ei il giug miez gudignaus.

Avon che las emprovas entscheivan duei il regissur endrizzar, ni enzinnar in cudisch de text sco *cudisch de regia*, nua ch'el nota en igl indrez della tribuna e las midadas de gruppas dils giugadors. Ins duei era haver quitau d'in register dils necessaris requisits.

Buca seser duront las emprovas, mobein adina semetter en posiziun perscreta, ni resultonta dil text. Mirar de sedestaccar ton pli spert dal text ch'ins quetta de traso stuer ver enta maun... Persuenter dueigi il sufflader (ni aunc meglier: *la suffladra*) esser en pei dall'emprema entochen la davosa emprova. Siu art dueigi oravon tut consisten en quei ch'el (ella) suffla a scadina persuna *ils emprems* plaids e quels a dretg temps, q. v. d. aunc avon che l'auter haigi finiu siu discuors. Duront las emprovas ha il sufflader caschun de nudar u suttastrihar per el tut ils passus malsegirs e malsegideivels.

Igl emprender daventa naturalmein plaun a plaun e toc per toc, q. v. d. act per act e scena per scena. Aschigleiti che las principalas difficultads dil giug ein enconusentas — oravon tut las grondas scenas de pievel e populaz cun discuors rapids e cruschonts e cun il si e giu de personas — sto la lavur dil regissur seconcentrar oravon tut sin *quellas difficultads*.

Acts pli grevs, scenas difficultusas ed era mo parts de talas, ston ins repetter treis entochen sis ga ina suenter l'autra, ferton che parts pli levas san ins schar stgisar per temps.

Acts, ni scenas pli pintgas cun paucas personas astg' ins era schar sura als respectiv acturs per emprovas extraordinarias, per allura alla fin incorporar agl auter sco segir resultat. Quell' uisa vegn ei gudignau temps per emprender autras scenas pli grevas e dramaticas.

Ch'ins fetschi dalla bial' entschatta envi grond' atenziun sin *ina clara e buna pronunzia*. Pronunzia clara vegn cuntenschida en-

tras recenta articulaziun, entras accentuaziun che va a prau cul senn dil plaid, sco era entras la gruppada della viarva ed oravon tut entras punctuar singulas construcziuns ed expressiuns che san esser decisivas per la capientscha dell' acziun. Per comprovar las vuschs sin lur penetraziun, eis ei zun cussegleivel de transferir las emprovas ord locals pigns en pli gronds.

Ei secapescha da sesez che, sch'il text ei componius en lungatg de scartira, ch'el vegni era plidaus e pronunziaus tenor las reglas dil lungatg de scartira — senza exagerar; il medem vala era piglidiom. Mischedems de domisdus fuss tartignems!

Il giugar ensemen (accordanza dil giug) ei la causa principala dellas emprovas. Il giug silla tribuna sto obtener la paretta della veta, q. v. d. ils acturs ston tschintschar e semenar sco sch'els savessen nuot d'in publicum, mobein sco sch'ei fussen ad incontin occupai *mo* cun quei che cuorra e passa silla tribuna. Igl actur compara buca silla tribuna per plidar cul publicum, anzi per tschintschar cun siu partner da fatscha en fatscha ed ella posiziun che seresulta ord il text dil teater. Igl art consista denton en quei ch'el plaida quell' uisa cun ses conacturs ch'il publicum auda e capescha el bein ed endretg ed ontras. A caschun de pli liungs raschienis denter giugadurs, dueigien ins haver quitau ch'ils plidonts restien buca trasora ella medema posiziun, mobein midien quella tenor circumstanzias. Fagend quei, ch'ins fetschi atenziun de segruppar quell' uisa ch'il senn dil giug e dell' acziun s'exprimi endretg — e mondi buc empaglia.

Aschia sa per ex. respect, tema ni rivalitad vegnir punctuau entras ina certa distanza; amicabladad, beinvuglientscha, igl intent de surmenar ect. encuntercomi vegnir exprimius entras in s'approximar alla persuna che agescha.

La naturalitad dil giugar ensemen, dil giug ensumma, sa vegnir levgiaus essenzialmein entras occupaziun. Ch'ins detti allas rollas mettas de far enzatgei, de traficar, sina quei ch'ei stettien buca cheu sco pals-fier firitgai el tratsch. Ins haigi silmeins quitau che tut ils participonts persequiteschien cun egls ed ureglias ils acturs che plaidan, e ch'els — entras mimica e gèsts — dettien d'entellir ch'els persequiteschien quei che cuorra e passa silla tribuna. Quei vala medemamein per grondas scenas, nua che mo paucs plaidan. (Per canera populazza davos la tribuna seigien expressiuns recum-

mandadas che mondien a prau cull' acziun silla tribuna e che crodien ni memi baul ni memi tard, mobein exact e filau).

Per ch'il giug secordi bein e vivamein, ston ins far bein adatg sin bun' accordanza dils plidonts. Novizs enconuschan ins il pli savens vid las pausas ch'els laian intrar denter suenterplaid e replica, ferton ch'ils medems sbarbuttan che negin po suenter, cura ch'els han lu puspei «pigliau» il fil dil plaid.

Da l'otra vard ei quescher er' agir, ed ina interrumpziun beinplazzada, in s'entardar e ponderar, ina rutina zun efectiva — nua ch'ella auda, secapescha! Mo nua ch'il discuors ei en cul e vegn interruts entras «pausas artificialas», leu lavagan ellas bia, enqualga tut! Bia dependa dil sufflader, schebein il giugadur croda a dretg temps el plaid. Cheu gida mo exercitar e turnar ad exercitar.

La caracterisaziun d'ina rolla ei essenzialmein caussa digl actur, buca dil coiffeur e dil costumader. Buns giugadurs caracteriseschan la persuna ch'els han de dar entras lur star, ir, gesticular, entras la vusch, pronunzia, mimica, schizun entras certas disas — tut caussas che mauncan el text e ch'ei darar, ni ensumma buc indicadas. Cheu sto igl actur, ni il regissur, semussar inventus, inschignus, sinaquei ch'il giugadur cun sia comparsa — era senza costum e mascra — laschi ver ed udir il character ch'el ha de representar. Sia rolla sto penetrar tgierp ed olma. In' egliada, in gèst, in schem natural, dian savens depli ch'ina entira construcziun. Novizs creian savens cun «saver ordadora» seigi fatg tut. Il pli impurtont digl art de teater ei denton gest quei che stat buc el cudisch.

Igl actur u giugadur sto puder vertir la critica beinvulenta, quella canun vegn el mai ad esser in bien giugadur. Il regissur astga haver negin respect human, cunbein ch'el ha creanza e demuossa tutta beinvuglientscha. Era il pareri de conacturs ed aspectaturs a caschun d'emprovas san esser beinduras de grond nez. — A caschun de rollas *hilaricas* po buc exagerar! Gliez lavaga adina pli che quei ch'ins crei.

V. *Il metter en scena.*

Sch'igl ei zaco-zaco pusseivel, ch'ins entscheivi gia bien e baul a far emprovas silla tribuna, nua ch'ei vegn lu giugau daditschiert. Quell' uisa s'endisan ils acturs vid las relaziuns dil spazi, vid decoraziuns e requisits.

Nua che quei va buc, dueigien ins — aschi baul sco pusseivel — dar enta maun e tschentar si ils necessaris requisits che giogan ina rolla ell' acziun e durent l'acziun. Pér il davos mument s'endisan ils acturs buca vida quels, sco ei duess esser. A caschun dell' elecziun de tals requisits (uaffens, armas, cudischs, vischalla ect. ect.) ston ins far bein adatg de buca far tgaubrochels ord il temps dell' acziun dil toc! Uordens d'ustria — per ex. — ded ozildi van buc a prau cun in toc che segioga avon 100 ni 200 onns. Sin il publicum, ch'ei tuttavia buc aschi ignorants sco quei che biars creian, effectuescha ina tala procedura sco in pugn sin in egl. Era las mobiglias han grond' impurtonza e van — las medemas — buc a prau cun tgei temps ch'igl ei.

Tocs pli pigns san era vegnir dai ordaviert e senza pli bia decoraziuns; encunter in funs verd, ni in mir magari. Ei drova tuttavia buc adina culissas; cun ina teila el funs: grischa, blaua, verda, cotschna, fa ei era per dar la vera tempra scenaria. Igl entir apparat scenic ei ton megliers, pli sempels ch'el ei!

Igl indrez de culissas ina davos l'autra ei oz antiquaus ed ord moda — deno aunc tscheu e leu ora silla tiara. Per locals interns vegn ei recummandau «il sistem dellas treis preits serradas», cun finiastras ed escha praticablas che lubeschan de representar ina stanza burgheisa, sco era in local de niebel.

Ins sepertgiri oravon tut de surcargar ina pintga tribuna cun de tuttas caussas pusseivlas e nunpusseivlas che audan buca necessariamein silla tribuna!

En damondas e questiuns davart igl indrez de tribunas, scenerias ect., sevolvien ins ton sco pusseivel ad ina persuna competente, a personalitads de senn artistic, oravon tut a glied de professiun, sco per ex. a Dr. Eberle, e tier firmas spezialisadas en caussa, sco tier Alb. Isler a Turitg ed autras.

VI. *Costumar e colurar.*

Davart il colurar (ni sco biars dian per romontsch: «far il schminca»), havein nus gia fatg cheusura zacontas remarcas. Nus lein mo aunc aschunscher ch'ins vegli serestrenscher sil pli necessari. Mo buca cargar si culurs sco de dar si maula! Per acturs giuvens drov' ei ensumma negina culur. Era mattauns che fan lur rollas e representan buc ual «veglias», dueigien cumparer silla tribuna cun lur atgna fatscha e senza schar «tschurar» ils cavels à la pli davosa moda de Cuera. E sch'ins colurescha per dar ina certa expressiun u vegliadetgna, ch'ins po buc emblidi ch'igl ei era de colurar davos las ureglias ed empau dil culiez giu, buca ch'ils acturs vesien ora de miezmiur e miezutschi. Buca stravaghei cun barbas e perucas; ei dat tgaus aschi characteristics denter ils giugadurs ch'ei drova pauc per render els perfetgs. La mimica digl actur ei bia pli veseivla e viva, sche buca barbas, barbìs, pelegna e perucas cuvieran en tut!

Il costumar ei ina fetg impurtonta caussa! Per tocs *historics* basta secapescha *mo il costum veramein historic!* Tut gl'auter fuss chitschergnem. — Buc elegi in toc mo perquei ch'el ha bials costums; ei dat giugadurs e giugaduras che creian ch'il vestgiu seigi il principal. Secapescha ch'il costum fa ora bia ed aulza ils acturs en in auter esser. Mo en quest Muossavia dramatic vegnis vus ad anflar pli che la mesadad dils tocs che san vegnir dai el resti ded ozildi, ni en quel d'avon 60—100 onns, ch'ins purtava aunc nos bials vestgius nazionals, ils umens il grisch pelus e las femnas las schlappas e costums de nossas tattas e basattas. Fagei, nua ch'ei selai, stedi diever de quels: els cuostan pauc ni nuot, ein bials e corripundan a nies far e demanar; cun in plaid: alla situaziun ed al temps che nus eran aunc vers Romontschs e Grischuns. — Tgi che ha gia fatg pli bia teater, sa tgei ch'il costumar cuosta... A caschun de teaters dils affons de scola duess ins ensumma mai stuer far vegnir costums. Las mattatschas dellas davosas classas dueigien far els, ensemen culla scolasta de scola de lavur — e sch'ei stuessen far quels era mo ord pupi!

Ha in pur de comparer silla tribuna, mettei po buc el en ina camischa cumprada, ni en in pèr caultschas e libroc tenor la pli davosa moda de Paris — cun fauldas gradas sco festa e lingialas!

— Pia, tut a prau cul temps, culla persuna e cul caracter e profesiun della persuna. Ins emblidi mai ch'il costumar ei ina dellas pli impurtontas caussas della regia e dil teater sez e che quella sa — malgrad tut — vegnir arranschada quell' uisa ch'ella cuosta savens pauc ni nuot. En quels graus damondien ins era plaid e cussegl d'ina cusunza e de dunnauns de bien gust e bien egl . . .

E lu aunc enzatgei fetg impurtont! Mai dar ina producziun teatrala senza haver fatg avon in' *emprova principala e quella els costums*. Sinaquei ch'ins haigi aunc temps per eventualas midadas.

VII. La producziun.

Duront la producziun dueigi reger uorden e disciplina en tuts graus. Cun caschun de representaziuns pli grondas, sto ina persuna haver quitau che tut ils *requisits* seigien avon maun; in *auter* dueigi haver quitau dils costums, surdar quels en uorden als acturs e controllar quels suenter la producziun — per ch'ei detti buca dispettas culla «firma de costums». In *tierz* duess haver la cunzina de mirar ch'ils acturs passien si ad uras, ed esser responsabels per tut quei che sto ed astga buca cuorer «davos las culissas». In *um ni dus* han ded esser cheu per far las midadas de sceneria, sinaquei che buc ils acturs en lur costums stoppien procurar ed haver quitau per de quellas caussas

Era *suenter la producziun* dat ei aunc de far enqual caussa. Ins controlleschi oravon tut ils costums — buca ch'ins pretendi lu tons e tons erien scarpai ect. ect. Ins retuorni las caussas, sco quei che ins giavischa de retscheiver ellas.

Il cassier pertratgi immediat suenter la davosa producziun u representaziun ch'el haigi buca mo de pagar il coiffeur, la fatschenta de costums, ils runaculissas ed eventuals gidonters, mobein era *igl autur dil toc*, ch'ei era in luvrer e che ha il dretg sin in honorar. En quei grau manca ei fetg bia tier nus . . . Sut 10% dellas entradas generalas duess ina societad ni uniun dramatica buca segagliardar de porscher agl autur. Ir pli bass fuss tschuf! Ei tradescha era zun pauc tact, sch'ina societad gnanc retuorna il manuscret buc, era buca sin repetidas reclamaziuns . . .

Nies *register de teaters recummandeivels* che suonda cheusut, indichescha tier pli che 95 per tschien, nua e tier tgi ch'ins sa retrer ils texts. Ch'ins secunvegna a quella caschun cugl'autur u translatur. Era la Ligia Romontscha che intermediatescha bia bials e buns texts, sto haver ina modesta indemnizaziun, essend ch'ella ha buca pigns cuosts entras schar translatar, multiplicar culla maschina, sco era arisguard dretgs d'autur ch'ella ha de regular. La LR ha absolutamein buc el senn de far fatschentas, mo las spesas effectivas per tut sias breigias sto ella mirar de cuvierer sco mintga privat. Ei resta lu aunc adina ad ella de prestar pli che la mesadad gratuita-mein : . . .

*VIII. Zacons beinmanegiai cussegls a translatur ed acturs
de teaters populars.*

Quel che percuora cheusut il register dils teaters recummandeivels, vegn podà a sesmarvegliar che circa 80 pertschien de tuts quels ein translaziuns e ton sco tuttas translaziuns de texts tudestgs! Constatar che nus constatein quei, seresultan dus factums! Primo, che nus possedein relativamein pauca litteratura drammatica *originala*, e secundo che nus havein stuiu gidar suenter cun massas translaziuns per dar il damogn e cuntentar ils basegns della tribuna romontscha.

A caschun de certas lavurs en favur de nies teater romontsch, havein nus beinduras tartgau: Pertgei buca crear sez ina ga ni l'otra ina cumedia de temprà populara? Pertgei mo adina far empristar? Pertgei translatar, modular e temprar a nossas relaziuns — empei de scriver sez in toc popular. Ei nossa tradiziun populara, noss' historia, nossa cultura aschi paupra e fasierlia ch'ei dat propi negins temas che suéran de nossa tiara; de nies spert?

Quellas damondas ch'ins tschenta enqual ga a sesez, han menau nus sils sequents patratgs che nus lessen comparter a tuts quels che s'interesseschan de quellas caussas.

Sco vus saveis, ei il teater bucamo ina causa de recreaziun populara, bucamo in eveniment annual dil cuort u liung temps de tscheiver. Il ver teáter ei e duei esser zatgei depli che mo gliez. El duei alzar nus e schizun reconciliar sut circumstanziass. Il teater

popular duei formar nies gust pil bi ed ideal; el duei instruir e menar nus tier in segir criteri dils temps e carstgauns; el duei era profundar nies sentiment, educar nossas qualitads dil spert e dil cor tier ina buna e solida investa dils problems morals, socials e patriotics.

Auturs e translaturts de teater vegnan a capir ch'ina tala finamira de nies futur teater romontsch sa haver mo las meglieras consequenzas. Perquei selubeschel jeu d'exprimer zacons patratgs pratics a rapport il teater popular.

Oravon tut: *Fuorma e cuntegn dil toc popular sa vegnir slargaus considerablamein.*

Nossas numerosas translaziuns de cumedias popularas cumpeglian per circa 50 pertschien (buca tut quellas che nus recummandein cheusut!) evenements guerrils e politics dell' historia svizzerza e mundiala — e mo in pign pertschien l' historia grischuna. Ina gronda part de quels (che nus registrein buc) representan ina per part faulsa romantica de castials e castellans, uiaras ed autras materias de circa la medema temprza. Ei fuss perquei zun giavischeivel ch'era las ideas predominantas de noss' historia grischuna e locala, sco era anecdotes cultur-historicas vegnessen representadas sin nossa tribuna romontscha. Singuls evenements, sco era muments characteristics ord la veta de nos prominents, leghers e serius, stuessen e savessen dar in stupent cuntegn a dramas e cumedias popularas. Ei stuess buc adina esser in drama en 5 acts; cun treis, dus e schizun in, fagess ei medemamein. Patertgei mo vid «Ils Franzos a Sumvitg» d'Alfons Tuor, vid «Il Batter e murir», vid il «Plaun d'Autras a Danis» ed il «Sault dils morts» da Sur Dr. C. Fry. Tals temas anecdotics dess ei aunc biars e biars ord nossa historia locala e grischuna; per ex. ord la «Cuorta Memoria» della claustra de Mustér, sco era ord il «Diari de Berther» cun ses gronduis maletgs e scenas digl onn dils Franzos!

E lu nossas *detgas e praulas*, rimnadas e messas sin talina de nossa renomada, mo ton sco nunenconuschenta Chrestomazia reto-romontscha! — Denter quellas ein pliras raquintadas e disponidas taluisa ch'ins savess immediat parter en ellas en scenas ed acts. Per ex. «Las siat pèra calzers», «La feglia dil retg che saveva buca rir», «La matta senza bratscha», «Il paun ed ils treis buns cussegls», «Niessegner e las grazias». Tgei bellezza tocs che quei dess per

affons e carschi. Perdetga persuentar ein plirs giugs de Gian Fontana p. m.

In' outra zun reha fontauna fussen senza dubi aschibein per catolics sco protestants ils grondius temas ord il *Veder e Niev Testament*, e pils catolics tut specialmein *las legendas*, che Goethe, sco era Gottfried Keller han apprezziau per ina fontauna senza fin e confin per scadina spezia de poesia ensumma!

Ina tiarza reha fontauna fuss era *la tradiziun la pli locala*, quella dil vitg patern cun sias grondiusas figuras popularas, originalas ch'ein tscheu e leu schizun daventadas legendaras e la representaziun dellas qualas stridassen oz buc olma de carstgaun. Anzi! Patertgeien mo vid «Las marletgas de Paul Luziet», vid «Las aventuras dil Mathias de Ladir» ect. ect. E lu era vid «ils sogns populars»: «Tschet Giuchin» de Lumnezia, «Gionet de Giuf» de Tujetsch ed auters plirs dals quals nies pievel raquenta aunc oz.

Mo era pil translatur ed autur che vul buc ira vid fontaunas historicas, cultur-historicas ni vid la tradiziun, dat ei aunc adina temas senza fin e misericordia. Ins patratgi mo vid *la veta dil temps present*, vid nossa hodierna veta populara e sociala! Pertgei buca tractar ina gada en in teater: Il pauper puranchel ellas stretgas; il problem: tiara e marcau; igl ir egl jester; il scolast che sa far a negin d'engrau; il miedi della campagna; il pauper plevon; ils problems che seresultan ord nos vitgs romontschs e lur contact culla hotelleria, sco per ex. gia sgr. scolast Jon Semadeni ha fatg.

Cun in plaid: Arvei ils egls e mirei entuorn e vus vegnis ad anflar problems senza fin e confin, temas detgavunda che seschassen dramatisar. *Mo co s'enschignar de tschentar in veritabel maletg della veta sil palancau che munta il mund?*

En emprema lingia ha ei num enconuscher il pievel, ses plasers e sias miserias, siu far e demenar ed era siu patertgar. Bein-capiu! Buc ord cudischs, mobein entras viver, sentir ed observar tut quei che muenta, stermenta e dulenta nies pievel. Empredei d'enconuscher sia veta! Buca presentei il pur sco'l vegn descrets e designaus generalmein; na, tschentei silla tribuna de nies pievel: purs de vaglia en tuts graus, bucamo ranvers ed intrigants, bucamo de quels mediocherets. Buca dramatisei in augsegner, in scolast sco'ls biars ein e sco ei stattan el cudisch. Mo buca schemas e schablonas! Combattei en vos dramas e cumedias quella amur che da-

ghira de sentimentalitads, che fan silpli seglir las larmas a mat-tauns che han varghentau ils 31. Buca creei tocs d'amur, suenter la representaziun dils quals ins senta il basegns de morder en in malasch. Vegni cun tocs d'in humor natural, d'in humor de cor e spert, bucamo cun tocs plein storgias che fredan de ronsch.

E per cuntonscher quella finamira fetschien ins diever dil bi e robust lungatg dil pievel. Beincapiu, buca dil lungatg massiv dellas vias, ni de tschel che freda de fussau e brodèra. E tuttina: Schei plidar vossas persunas silla tribuna, sco quei ch'ei vegn plidau en casa, a vitg, sin cadruvi e sin fiera, adina a prau cul milieu e cul character dil toc sco tal! Dil reminent sund' jeu ferm perschua-dius ch'igl autur d'ina certa aveina poetica, ha era la biala pusseivladad de dar in tun elevau e poetic a nies lungatg romontsch de mintgadi. Ins emblidi pia buca che mo copia dil mintgadi ei il teater buc! Secapescha: *Dir* san ins tut, sch'ins *sa* dir! Silla tribuna populara — jeu puntueschel aunc ina gada — ston ins sepertgirar de buca vegnir memi rubiestis!

Nossa tribuna romontscha daventi sil devegnir in veritabel rempar encunter tuttas ideas devastontas de nies temps modern. E buca mo gliez! Possi la tribuna romontscha daventar in segir muossavia, co mantener e cultivar il bi e bien che nus havein artau da nos vegls e che nus lein era conservar vinavon en respectusa pietad pils perdavons e per amur de nos vegnenssuenter!

Nos poets, auturs e translatur de teaters han ina grondiusa missiun e dueigien per consequenza esser talmein enragischai el pievel, en sias ideas ed ideals, ch'els, cura ch'ei portan lur ovras silla tribuna che munta veramein nies mund, plaidien veramein en num dil pievel. — Il teater romontsch — quei seigi aunc punctuau ina davosa gada — vegn a flurir mo sut la condiziun che sias ragischs sefuretgien a furs en nies sulom patern, q. v. d. en nossa veta e cultura populara. Quei muossa dil reminent l'istoria dil teater romontsch e perquei lein nus tedlar aunc oz sin quella seriua lecziun de noss' istoria.

Emprema partiziun

*Dramas, tragedias e cumedias che fan certas pretensiuns
al regissur, sco als acturs.*

Sur Christian Berther: Clau de Flia, il herox grond. Drama en 5 acts da Cesar v. Arx. *Persunas:* 10 u. 3 f., fumitgasas, affons ed autras persunas. *Temps:* Denter 1477 e 1481. *Liug:* Svizzer, per part a Melchtal, per part egl Entlebuch. *Scenerias:* Sin la possessiun de Clau de Flia; stiva signurila ell' uustria de Pieder Amstalden; possessiun de Clau de Flia; Erèmitasch de Clau el Ranft: Sin l'alp dil Sattel. *Cuoz:* 3—4 uras. *Cuntegn:* La veta de Clau de Flia. — Prosa. — La lub. de repr. dat il translatur, plevon a Rueun.

Sur Christian Berther: La mort de Wallenstein. Tragedia in 5 acts da Friedr. v. Schiller. *Persunas:* 18 u. 4 f., dragoners, survients, pievel. *Temps:* Duront l'uiara de 30 onns. *Liug:* Ils 3 emprems acts, marcau de Pilsen, ils dus davos acts, marcau de Eger. *Cuoz:* 4—5 uras. *Cuntegn:* Quel ei enconuschents a tut ils regissurs, essend in toc classic. Il toc ei daus en rema e ritmus tenor igl original. — La lub. de repr. dat il translatur romontsch.

Sur Christian Berther: La feglia de Sion. (Maria Virgo.) Drama religius en 6 maletgs da M. Fels. *Persunas:* 10 u. 9 f. *Temps:* Veder Testament. *Liug:* Tiara Sontga. *Sceneria:* Curtgin dil tempel; contrada solitaria; Stiva orientala; stanza de lavur; maletg viv della Annunziaziun; stiva sco sura. *Cuoz:* 2 uras e mesa. *Cuntegn:* Il combat dil demuni e siu ruffinau cunfar per menar Maria al puccau, tenor ils plaids della S. Scartira: Ti emprovas de perfurar il calcogn alla purschala immaculada e quella vegn a smaccar a ti il tgau. — Igl instrument dil demuni ei ina giuvna dil tempel cul num Miriam. Lu vegn descret il combat intern de quella Miriam; la lavur dils buns e dils schliats aunghels (demunis), che victoriseschan. havend semnau scuidonza ed ambiziun el cor de Miriam. L'oraziun de Maria ella tgeuadad de Nazareth, observada discus da Miriam, surventscha tutta schliatadad plagada dal demuni. Il misteri della

Incaenziun e la naschientscha dil divin Salvader encoruneschan e sclareschan gl'entir complex human. — Il toc ei en poesia. — La lub. dat il translatur.

Dr. Hercli Bertogg: Il biadi della stria. In priedi en drama. *Persunas:* Honors dils cumins sursilvans. Pievel. *Liug:* Las ruinas dil casti dil Munt s. Gieri. *Temps:* Emprema part entuorn 1695; secunda part, la permavera 1718. *Cuoz:* Duas uras circa. *Cuntegn:* La davosa stria de Vuorz ed il proceder encunter quella che va alla finfinala ora en bein. Interessantas ed instructivas scenas historicas. Ina representaziun adattada oravon tut per dis commemorativs. Ei maunca buca maletgs de gronda impressiun e forza dramatica. — Squetsch separau dil «Per Mintga Gi» 1940. De retrer dalla Bibl. de teater rom. della LR.

Dr. Hercli Bertogg: Il bughetg. Zacons maletgs ord l'istoria de Flem. *Persunas:* Officials, plevons, umens, femnas, affons, pievel. *Temps:* antic, 750, ca. 1325, 1528, 1595. — *Liug:* Flem. *Cuntegn:* Scenas historicas localas dil temps miez. Il svilup spirtal, cultural e religius de Flem e contuorn. In giug zun adattau per dis commemorativs de vischnaucas de priedi, oravon tut per Flem. — Squetsch separau dil «Per Mintga Gi» 1939. De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR.

Riget Bertogg: Ils frars Taverna. Drama en 4 acts, da Max Hansen. *Persunas:* 4 u. 3 f. *Temps:* Present. *Liug:* Stiva ect. *Cuoz:* 2 uras circa. *Cuntegn:* Interessant drama de famiglia che sesvilupescha ualti natural e finescha bein. Toc de bien coc che fa buca pretensiuns nunpusseivlas ad acturs e sceneria e ch'ins sa dar sin tgei tribuna ch'igl ei. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Bühler Gion Antoni: Gion Caldar. Drama en 5 acts da Placidus Plattner. *Persunas:* 18 u. 2 f. Pievel. *Temps:* 1423/24. *Liug:* Trun, Schons, Razén. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Drama classic-patriotic grischun ord il temps dellas Ligias, nua che principalmein l'enconuschenta detga de Gion Caldar e siu afrunt cul castelan vegn dramatisada. Aunc oz in zun engrazieivel toc, en cass ch'in versau translatur mettes il text ord il lungatg fusionau el Romontsch ded ozildi. Ei dat aunc duas translaziuns el lungatg hodiern, mo ch'ei buca bunas. — Compariu en Annalas II.

- Sur Gion Cadieli: Hadrian de Bubenberg.* Cuedia historica en 5 acts da Grüninger. *Cuntegn:* Las scenas historicas de quei grond herox e siu temps. *Temps:* 14avel tschentaner. Nus savein che la translaziun ei buna. Pli bia ei nunpusseivel d'indicar, essend ch'il mscr. sesanfla en mauns d'ina societad de Trun, che ha dau negin triev a nies appell. — La lubientscha de representaziun ei d'obtener dal translatur.
- Sur Gion Cadieli: Thomas Becket.* Tragedia en 5 acts da Raoul Konen. — Segiramein buna e libra translaziun romontscha. Era quei text sesanfla els mauns d'ina societad de Trun che ha buca fatg stem de nies clom. — La lubientscha de representar dat il translatur.
- Sur Gion Cadieli: Abellino.* Drama en 5 acts da P. Edmund Frey, suenter Heinrich Zschokke. *Persunas:* Ualti biaras de nies seregurdar, cun 4—5 rollas fetg grevas; ton sco nus savein mo rollas ded umens. *Temps:* 15avel tschentaner. *Liug:* Vaniescha. *Cuntegn:* Combats, embrugls e viriveris denter signoris de Vaniescha e bandits etc. Abellino sez ei ina dellas pli rampinusas figuras della tribuna veneziana. — Era il mscr. de quei drama sesanfla els mauns d'ina societad de Trun.
- Sur Gion Cadieli: Cuolpa e penetiencia.* Drama e 5 acts da Häfeli. Nb. Da quel savein nus ni cuntegn ni auter. Igl autur, resp. il translatur posseda era de quel negin manuscret, mo probabel sesanfla el egl archiv della Cumpignia de mats de Trun. — Denton garantessa la persuna digl autur e translatur ch'il toc ei medemamein recummandeivels per nossas tribunas della tiara.
- Sur Gion Cadieli: L'oraziun della mumma.* Drama en 5 acts da Angst Burkhart. Era quei che pertegn quel savein nus buca depli che dal sura menzionau. — El sesanfla egl archiv della Cumpignia de mats de Trun.
- Sur Gion Cadieli, Il mund e sias fatschas.* Drama en 5 acts da Wunderlin. Nb. Sesanfla medemamein buca pli els mauns dil translatur, mobein egl archiv della Cumpignia de mats de Trun.
- Sur Gion Cadieli: Il perschunier de Hohenems.* Drama en 5 acts da P. Maurus Carnot. Quel exista era en tudestg *mo en manuscret*. Era da quei drama havein nus obteniu ni igl original, ni la

translaziun, mo tenor la correspondenzas dellas gasettas ei quel zun recummandeivels. Il davos han ils de Zignau dau el, ses-anfla per quei motiv en gliez archiv, essend ch'il translatur posseda buca pli il manuscret.

Sur Gion Cadieli: Il giuven de Nyssa. Legenda dramatisada en 5 acts, tenor Bauberger. *Persunas:* 12 u. 3 f. *Temps:* Viers la fin digl'emprem tschentaner s. Cristus. *Liug:* Nyssa, in pign marcau dell' Asia minora. *Cuntegn:* La legenda dil sogn. Dramatisaziun de sias grondas vertids. In toc d'expressiva temprà religiosa, quintaus per la tribuna dellas Cumpignias de mats. Bialas scenas, bi lungatg. — De retrer dagl'autur. Comparius en Tschespet 10.

Cadonau, Luzi, Vuorz: Ils dus sergents. Drama en 3 acts; versiun dal Ladin. *Persunas:* 12 u. (rollas plidontas) 2 f. *Temps:* da militèr. *Liug:* I e II act Port Vandre, II act a Rosez, insletta, buca lunsch naven dil Port. *Cuoz:* 2 uras circa. *Cuntegn:* Schabtg dramatic ord la veta militarà. (Pli detagliau davart il cuntegn, mira la part engiadinaisa de quest muossavia dramatic.) De retrer dalla Bibl. d. t. r. della LR.

Luzzi Cadonau: Curdin de Sass. Drama popular ord il temps della pesta en Grischun, 5 acts. Libramein segund ils romans de J. A. v. Sprecher, da H. A. Joos, plevon. *Persunas:* 10 u. 5 f., sbiers, mats e mattauns, pievel. *Temps:* 1629—1632. *Liug:* I. act, Alp Novai sper Claustra: en tegia d'alp; II. act, sper Cuera: avon l'ustria Bündte; III. act, Montiel: en la stiva de Mona; IV. act, Langwies: avon la casa de Gruber; V. act, 1. part: sil plaz avon casa de Mona; 2. part: en stiva de Mona. *Cuoz:* ca. 2½ uras. *Cuntegn:* Sco sura indicau: Quel dils romans de J. A. v. Sprecher. Remarcas pertenenent la representaziun ed inscenaziun ein agiunschadas al toc, per survir al regissur, sco era als acturs. — Il mscr. ei de retrer dal translatur romontsch, plev. Vuorz.

Sur Flurin Camathias: Walther de Belmont. Drama original en 5 acts. Drama historic grischun. *Persunas:* 17 u. 2 f., pievel, schuldada. *Temps:* 1352. *Liug:* Glion, Vella, Fidaz-Glion, Mundaun, Porclas. *Cuoz:* treis uras. *Cuntegn:* Il toc representa il decidiu combat dil pur lumnezian per siu signur e patrun Bel-

mont, encunter il garmadi usurpader Albrecht der Werdenberg. Drama zun adattau per nossas cumpignias de mats. Comparius ellas Annalas XVIII.

Sur Flurin Camathias: Las statutas novas. Cuedia en 5 acts. *Persunas:* 14 u. 1 f. *Temps:* Oz ed adina. *Liug:* Stiva, cadruvi. *Cuoz:* In' ura e mesa. *Cuntegn:* Quei toc descriva e caracterisescha certas hopras de politicasters de vischnaunca. Al toc maunca buca sal e peiver. Sa vegnir daus dapertut, nua ch'ei dat glied cun pial dira. Adattaus per la tribuna populara. Comparius en Annalas XXIX.

Sur Flurin Camathias: La Ligia Grischa. Representaziun historica cun chor de cant e musica da Duri Sialm. *Persunas:* 26 u. 1 f., pelegrens, ministrants, purs, paders e pievel. En scadin dils 5 acts sepresentan novs acturs; en tut circa 200 giugadurs, cumpriu las scenas popularas. *Temps:* 1424. *Liug:* Origins della Ligia Grischa, II. act, Segneradis e cumins, III. act, A Trun sut igl Ischi, IV. act, La Ligia Grischa muossa sia forza, V. act, il liber pievel grischun. *Cuoz:* 4—5 uras. *Cuntegn:* Drama festiv 1424—1924, per la fundaziun della Ligia Grischa, festivada a Trun suenter 500 onns. Il toc cuntegn bellezza scenas popularas, cunzun quellas cun grond pievel, ed ei aunc oz en buna memoria de nies pievel. Savess vegnir repetius cun buna ed adattada caschun. — Comparius el Cudisch festiv de 1924, sco era separat.

Benedetg Caminada: Schi ditg che tia mumma viva. Drama en 5 acts da Schare. *Persunas:* 12 u. 2 f. *Temps:* 1900. *Liug:* in marcau; ina cuschina, ina stiva ed ina perschun. *Cuoz:* duas uras e mesa. *Cuntegn:* Il drama muossa las stermentusas consequenzas digl alcohol. El muossa era tgei unfrendas e sacrificis ina mumma sto purtar; ina mumma che benedescha era lu, cu ella stuess smaledir. — In bien feagl unfrescha dus onns perschun per amur de bab e mumma. In innocent pitescha pil culpont. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada. Il marter dil sigil della confessiun. Drama en 5 acts da Fr. Frickert. *Persunas:* 20 u. ed in mattatsch; sa era vegnir daus cun 12 persunas. *Temps:* 1888—1891. *Liug:* Frontscha; scenerias: ina stiva, ina perschun, la cuort perschun,

sala de dertgira. *Cuoz*: ca. 2 uras. *Cuntegn*: Ei setracta cheu della dramatisaziun tenor l'enconuschenta historia de Spielmann: Sur Mondmoulin, in marter della confessiun. Enconuschenta historia, essend era comparida per romontsch. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada: Il catschadur d'evlas d'Uri. Cuedia en 5 acts da A. Zimmermann. *Persunas*: 23 u. 4 f. 1 mattatsch, fumegls, trabants, vischins, tut ensemen 40—50 persunas. *Temps*: 1308. *Liug*: Ella tiara d'Uri; scenerias: ina tuor, in vitg, in liber plaz, in' uustria. *Cuoz*: ca. 3 uras. *Cuntegn*: Quella cuedia tractescha l'istoria dil Tell ualti exact tenor il text che nus anflein els cudischs de scola. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada: Il cavalier de Travaulta: Drama en 5 acts da Schwinghorst. Translataus libramein, midaus e localisau dagl arranschader. *Persunas*: 18—20 u. 2 mattatschs. *Temps*: 1600. *Liug*: Duas cuorts d'in casti, in uaul. *Cuoz*: 2½ uras. *Cuntegn*: Il cavalier de Travaulta ei els mauns d'in traditur. En consequenza de quei ha el catschau naven sia dunna, che viva retratga sper la claustra de Mustér. Il medem traditur ha stigau tut ils auters cavaliers encunter il de Travaulta, aschia che quel ha uiara cun tut ses vischins. Quell' uisa enquera il traditur de sez vegnir en possess dil casti e dils beins dil cavalier, mo daventa la finfinala l'unfrenda de ses agens latschs.

Benedetg Caminada: Carezia materna: Cuedia en 5 acts da D. Schrutz. *Persunas*: 7 u. 3 f. *Temps*: Present. *Liug*: Paris e contuorn; scenarias: treis stivas, in liber plaz. *Cuoz*: ca. 2½ ura. *Cuntegn*: B. ei in pauper buèder, Marionna secrei de pudertret el ord las grefflas digl alcohol e marida el. In miserabel amitg surmeina B. danovamein e las consequenzas ein stermentusas. Sofia, ina nobla signura, ina persuna principala el giug, vegn els latschs d'in miserabel cugliun e siu pitir ei buca meins pigns. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada: Patria muntagnarda: Cuedia en 5 acts da J. Caviezel. *Persunas*: 11—15 u., 5 f. *Temps*: Present. *Liug*: In vitg grischun; scenarias: duas stivas, avon ina tegia clubista, en in marcau. *Cuoz*: ca. duas uras. *Cuntegn*: In guid de mon-

togna vegn en carplina cun siu collega jester perquei che domisdus han igl egl silla medema matta. Els vegnan en caniala; siu rival croda sulla greppa giu. Il guid secrei ch'el seigi morts e fui suls confins — sin giavisch de sia spusa. El s'engascha ella Legiun jastra, daventa leu desertur e vegn sentenziaus alla mort, mo la finala va tut or en bein, turnaus ch'el ei en siu car Grischun. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada: Il triumf dell'innocenza. Cuedia en 5 acts da Faust. *Persunas:* 3 u. 5 f. 2 mattatschs, 3 mattatschas, 3 aungnels. *Temps:* Nadal-Notg; scenerias: ina stiva ed ina perschun. *Liug:* in casti. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Ei setracta cheu d'in giug de Nadal per *carschi* ed affons. M. ina orfna, vegn anflada la notg de Nadal sin santeri e vegn menada en casa della contessa; lezza adoptescha ella. L., sia quinada po buca vertir igl affon sper ella e denunzia ella sco ladernessa. L. miera e confessa sin pugn de mort siu sfarfatg enviers igl affon. — De retrer dal translatur, Trun.

Benedetg Caminada: Sin tscherca della mumma: Giug adattaus da B. C. 4 acts. *Temps:* Nadal-Notg. *Liug:* ina piazza-fiera, il curtin celestial. *Persunas:* 30 u., femnas ed affons. *Cuntegn:* In pauper jerfan va silla tscherca della mumma ch'ei morta. El sedurmenta da Nadal-Notg avon ina casa, perquei ch'el vul spitgar sil Bambin per ir cun el tiella mumma. En siemi va el enta parvis. El vegn anflaus e survegn quell' uisa ina secunda mumma.

P. Maurus Carnot: Armas e larmas en la Cadi. Drama en memoria dell' uiara en la Cadi, 1799—1899. 5 acts. *Persunas* (plidontas): 12 u. 2 f. 1 affon; umens, catschadurs, dunnauns e mattauns, en tut ca. 200 persunas. *Temps:* 1799. *Liug:* Tuietsch e Mustér. *Cuntegn:* Festival della victoria rapportada ella battaglia de Mustér, ils 6 de mars, encunter ils Franzos. La terrada della Cadi; cadeina franzosa e pugn puril; sin las ruinas! Cun in plaid: Armas e larmas, in drama festiv de gronda forza ed impressiun. — Compariu egl Ischi II, sco era separat.

P. Maurus Carnot: Clau Maissen: Cuedia sursilvana en 5 acts. *Persunas:* 30 u. 4 f., pievel. *Temps:* 1656—1678. *Liug:* I act,

via a Sumvitg; II act, aula el casti episcopal a Cuera; III act, curtin cumin a Mustér; IV act, aula dil casti a Sondrio; V act, a) avon casa-crap a Sumvitg, b) silla planira de Domat. *Cuntegn*: Clau Maissen, igl um che sefa da sez, daventa cau-ligia. Combat encunter la claustra ed ils aristocrats. El daventa il veritabel affon de siu temps; mudregia Valtelines ed indigens. Malcuntentientscha e vendetga creschan ad in crescher; il prepotent sto curdar. Ei vegn aschilunsch ch'el vegn truaus alla mort dalla dertgira; el fui. Treis ballas-plum fan fin a sia veta plein contrasts e combats... — Bien romontsch en rema e ritmus; senza dubi nossa megliera cumedia romontscha! Adattada mo per bunas tribunas e capavels acturs. — Compariu en Ischi de 1911, sco era separat. Duess puspei vegnir edida.

P. Maurus Carnot: La Ligia Grischa. Giug patriotic en 3 acts. *Persunas*: 30 u. 3 f., pievel e suite. *Temps*: 1423/24. *Liug*: La Cadi; *scenarias*: I. act, sin cadruvi a Sedrun; II. act, aula della claustra de Mustér; III. act, avon la caplutta de S. Onna a Trun sut igl Ischi. *Cuntegn*: Bellezia scenas dramaticas. Stupenta comparsa d'Avat Pieder de Pultengia. Avat ed uestg preparan il terren per la fundaziun della Ligia sura. Ei va vess. Interludis sco: Retg Roboam ed Il crieu ded aur, perschuadan ils purs. (Technica calderona!) Grondiusa scena avon igl Ischi a Trun, inscenada all'entschatta entras ina gruppa de teater, che dat «il giug dil stumi» — Teater sil teater! Entras quella representaziun vegnan las partidas combattentas gudignadas per la Ligia sura. — Comparius egl Ischi. — (Quei drama ei aunc mai vegnius daus en nossa tiara e meritass senza dubi l'honor d'ina de nossas meglieras tribunas, essend ch'ei setracta d'enza-tgei dil tuttafatg niev pertinent technica dramatica.)

P. Maurus Carnot: Igl emprem sanctuari spel Rein: Cumedia en 7 maletgs. Translatada da Sur Flurin Camathias. *Persunas*: 20 u. *Temps*: Fundaziun della claustra de Mustér, ca. 720. *Liug*: I. e VI. maletg avon casa de Placi a Surrein. II. maletg, tegia egl uaul; III. maletg, la cella; IV. e VII. la caplutta; V. maletg, Casti de Cavadiras. *Cuntegn*: La legenda de s. Placi. Tiran Victor, S. Sigisbert il missionari dil Desiert. S. Placi vegn scavazzaus, Victor nega el Rein. Siu successur ei amitg e bene-

factur della claustra. Remarca: Cumedia adattada per ina Cumpignia de mats. Cun strihar e concentrar enqual caussa dess quei bellezza toc religius modern. — Comparius en Tschespet XVI.

P. Maurus Carnot: Venantius. Legenda dramatica en 5 acts. Translatada en vers e rema romontscha da Sur Dr. Gion Cahannes. *Persunas:* 10 u., schuldada, prèrs, 6 mattatschs. *Temps:* igl onn 250 s. Cr. *Liug:* Camerinum en Italia. I. e II. act, cuort avon in palast; III. act, aula gronda; IV. act, perschun; V. act, piazza libra a Camerinum. *Cuntegn:* Venantius ei daventaus Cristian. Il prefect de Camerinum concluda de mazzar tut ils cristians. Venantius admonescha el tier dretg e giustia. Marcellus, il bab ed era il prefect emprovan alla buna ed alla mala de far unfrir el als dieus; medemamein ses amitgs. Venantius resta fideivels a siu Diu. El daventa in marter. Sper sia bara seconvertan il prefect, il bab ed il sacerdot pagaun. Comparius ellas Annalas XIV.

P. Maurus Carnot: Il davos dils Staufers: Tragedia en 5 acts. Translatada mediocramein. Da tgi? *Persunas:* 17 u., 5—6 scolars, buobs, 2 officiers, pievel e schuldada. *Temps:* 1268. *Liug:* I. act, casti ed uaul de Schwangau; II. act, Préaula della porta claustrala a S. Gagl; III. act, camp de battaglia a Tagliacozza; IV. act, stiva abaziala a S. Gagl. Midada: Casti d'Astura; V. act, perschun a Napel. Midada: Via a Napel. *Cuntegn:* Conradin va ell' Italia — ed alla mort. Legats italians cloman Conradin a Napel per derscher Carl d'Anjou. Sin via fa el ina viseta a S. Gagl. La battaglia de Tagliacozza piarda el pervia della malfideivladad de siu amitg ed entras ils rampins de C. d'Anjou. Il giuven Frangipani fui cun el en il casti d'Asturia. Mo il vegl extrada el a C. d'Anjou. Conradin vegn truaus alla mort. Il pievel deploresch' el e cloma — en vista de sia bara — per vendetga. — Ei exista plirs mscr. rom. ella bibl. della cl. d. M., mo che valan tuts ensemen pauc. Quei toc stuess ins translatar bein! Giug zun adattau per las tribunas de Cumpignias de mats.

P. Maurus Carnot: Cotgla de fiug: Cumedia en 5 acts. *Persunas:* 20 u., schuldada, sclavs. *Temps:* Entschatta dil 16avel s. *Liug:* I. act, aula en in palast spagnol; II. e III. act, curtgin avon il

palast; IV. e V. act, cuort avon in palast african. *Cuntegn*: Combat denter crusch e mesaglina sin tiara spagnola. Dispeta denter dus frars jasters Fernando e Carlos, ord buna casa spagnola. Carezia fraterna e cristiana rimnan cotgla de fiug sil tgau digl inimitg, aschia ch'il bab, sa in in di serrar en sia bratscha ils dus fegls returnonts ella patria. — Stupend toc per las Cumpignias de mats. — Mscr. en in pauper lungatg rom. sesanfla ella bibl. della cl. d. Mustér.

P. Maurus Carnot: Franz Pizzaro: Tragedia en 5 acts. *Persunas*: 29 u. e mattatschs. *Temps*: Emprema mesadad dil 16avel s. *Liug*: Spagna e Peru. Bellezia scenerias de contradas spagnolas e peruanas. *Cuntegn*: Ils endinai combats dils conquistadurs spagnols ell' America meridionala; combats cun indigens e Spagnols. Bials maletgs historics e culturals. — Deplorablamein ei era quei text romontsch pauperets en tuts graus. Ins stuess turnar a translatar, per dar il toc en uorden.

P. Maurus Carnot: Igl aunghel della pasch: Cumedia en 5 acts. *Persunas*: 19 u., pievel e schuldada. *Temps*: Mesadad dil 15avel secul. *Liug*: I. act, mirs dil marcau d'Urbino cun vista atras la porta dil marcau; II. act, curtgin cun ballustrada; III. act, aula el palaz; IV. act, aula de dertgira; V. act, sco igl I. *Cuoz*: 3 uras. *Cuntegn*: Las duas capo-famiglias de Urbino, Montefeltre ed Ubaldi ein en odiosa discordia, ferton ch'ils giuvens Ugone Montefeltre ed Alfonso Ubaldi cultiveschan ina nobla amicezia. In nausch cussegliader stauscha Ricardo Ubaldi agl assassinat dil migeivel frar Alfonso, per entras calumnias bein pagadas better la cuolpa sils Montefeltre. Ina secunda emprova d'assassinat encunter Ugoni fallescha. Avon dertgira para il plan dellas calumnias de gartigiar, entochen ch'igl assassin cumprau, in pauper giavel de schuldau, offniescha si' ovra. Ugone, seresolvius de bandunar il marcau e de schar artar ses dretgs de regenter siu frar Ricardo, daventa igl aunghel della pasch. — Era quei drama meritass ina megliera translaziun.

P. Maurus Carnot: Il zennet de Tarasp: Giug dramatic en 5 acts. Original. *Persunas*: 18 u., 2 f. *Temps*: Entschatta dil 14avel s. *Liug*: I. act, cuort dil casti de Tarasp; II. act, sala en claustra dil Cuolm de Nossadunna; III. act, contrada muntognarda; IV.

act, sco igl I. *Cuoz*: 3 uras circa. *Cuntegn*: Drama historic. Il drama muossa cun gronda forza poetica l'ascensiun e la decadenza de cont Duri de Matsch e dils davos de Matsch en summa. Nus vesein cheu scenas de veritabla razza dramatica che caracteriseschan ils temps, la gliעד e l'istoria medievals cun tut sias bunas e mendras qualitats. Pli bia: Mira Historia de Tarasp, da P. Albuin. — In drama che pretenda buns giugadurs. Comparius en Ischi XX.

(*Caprez Mathias*): *Il survitur de dus patrins*. Cumedia veglia da Carlo Goldoni, publicada da sias uras da P. A. Vincenz. Cumedia en 3 acts. *Persunas*: 9 u., 3 f., surviturs. *Temps*: 18avel tschentaner. *Liug*: Stanza, combra, ustria. *Cuoz*: Ina buna ura. *Cuntegn*: Tipica cumedia cun bia embrugls, spert ed humor natural, che fuss veramein adattada per la tribuna campestra e ch'ei era vegnida dada savens gadas en Surselva duront il 18avel tschentaner. — Per ina nova inscenaziun fuss ei denton necessari de turnar a translatar igl original en meglier Romontsch. — Compariu en: Annalas VII.

Sur Leonard Casanova: Igl fegl pèrs: Drama en 5 acts, en lungatg surmeiran. *Persunas*: 15 u., musicants e pievel. *Temps*: Biblic. *Liug*: Nua ch'igl ei. *Cuoz*: Duas bunas uras. *Cuntegn*: Giug religius de gronda tensiun e dramatica. Il cuntegn ei quel della raquintaziun biblica davart il *Fegl perdiu*. — Compariu en: Annalas XVI.

Prof. Christian Christoffel: Il cusunz Fips, ne «La prigulusa vischinonza». Cumedia en in act da Aug. de Kotzebue. *Persunas*: 3 u., 2 f. *Temps*: Cur ch'igl ei. *Liug*: Ina casa cun in, resp. dus locals. La scena ei smesada en sia lunghezia ch'ei lev far sin pigns teaters cun in paravent. Da maun dretg ves' ins en la stanza dil giuven Candriu, da maun seniester en casa della dunna Canova etc. etc. *Cuoz*: in' ura ca. *Cuntegn*: In' istoria d'amur ch'entscheiva, sesvilupescha e finescha pervia della «prigulusa vischinonza». Picantas scenas e situaziuns, mo la finala finescha tut sco ei duei. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Christian Christoffel: Gl' um reh. Cumedia en 4 acts da Molière. Translatau ed arranschau per nossas relaziuns. *Persu-*

nas: 13 u., 4 f. *Temps*: 1670. *Liug*: Paris en casa de sgr. Gurdin. *Cuoz*: duas bunas uras. *Cuntegn*: Il problem digl um reh che vegn flattaus da tuttas vards. Molière renda ridiculs il schani che crei cun esser rehs sappien ins far tgei che plai e plidar tgei che mo vegn el tgau. Ina stoda fatga che vegn nezegiada ora da tut ils maligns che han nuot e lessen zatgei. Buna ductrina, fittada cun tut las bunas qualitads dell' enconuschenta dramatica dil reputau autur franzos. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Nevs ed aug. Cumedia en 3 acts da Picard. *Persunas*: 13 u., 3 f. *Temps*: 18avel s. *Liug*: Ina sala. *Cuoz*: duas uras. *Cuntegn*: Ina, resp. duas aventuras d'amur che fineschan suenter leghers embrugls ed incaps cun duas nozzas che cuntenteschan alla finala tut ils interessents — sco era il publicum. Cumedia populara che pretenda nuota zatgei nunpusseivel ni dals acturs ni dalla scenaria e costumaziun. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Il ver Giacum. Cumedia en 3 acts da Richard Schneiter. *Persunas*: 5 u., 3 f. *Temps*: Present. *Liug*: Stiva purila. *Cuoz*: ca. duas uras. *Cuntegn*: Bien toc popular. Gronda tensiun. Ei setracta d'ina furberia pertuccont il battegiar il latg. Giacum che lai crer ch'el seigi il futer, fui ell' America. Plaunsiu sesclarescha la caussa. Giacum ei buc il culpont, mobein la mumma della spusa de siu frar, per la quala el sacrifichescha siu bien num. La finfinala va ei lu tuttina ora tut en bein. Characters qualificheschan quei toc. L'acziun ei buca greva, drova denton treis buns acturs. — Da retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Co Michel enquera dunna. Cumedia en 5 acts da Eduard Kilchemann, secund ina novella de Jeremias Gotthelf. *Persunas*: 9 u., 8 f. *Temps*: 1812. *Liug*: I. act, Rueina; suenter mesastad; II. act, Bogn de Sassal; III. act, Rueina; IV. act, Bogn de Giuvault; V. Rueina. *Cuoz*: 2½ ura. *Cuntegn*: In robust mat che ha de far cun tuts, mo temend la finala ch'el stoppi en consequenza de sias sbaradas ir ell' uiara (en Russia), sedecida de maridar. L'emprema interpresa de quellas vards disdescha, la secunda reussescha. — La novella de Jeremias Gotthelf ei tractada e dramatisada fetg bein. Stupentas figuras e

comparsas de purs e puras e de clars characters. Ina cumedia de bien humor, senza gronda tensiun, mo de bialas scenas. De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Minna de Barnhelm. Ne «La ventira soldatesca». Ina cumedia en 5 acts da Gotthold Ephraim Lessing (1729—1770), comparida 1763. *Persunas:* 7 u., 3 f. *Temps:* 18avel s. *Liug:* Baul en in' uustria, baul en ina stanza dasperas. *Cuoz:* 2½ uras. *Cuntegn:* Drama classic, enconuschents a tut ils regissurs e directurs de teater. Il toc pretenda buns giugadurs ed in auditori d'ina certa capientscha per poesia e drammatica classica. — Squitschada a Cuera, tier Paul Bärtsch. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Il mulin dil destin. Cumedia populara en 4 acts da Rud. Balzer. *Persunas:* 9 u., 5 f. *Temps:* 1918/19. *Liug:* Ina pintga vallada grischuna. *Cuoz:* ca. 3 uras. *Cuntegn:* Tipic tema dil destin, cun scenas de gronda tensiun drammatica. Ei setracta veramein e buca mo verbalmein dil «mulin dil destin». In toc che fa effect, mo che vegn strusch a cuntentar il gust de tut ils regissurs. Squetsch sep. dil «Supplement della Casa Paterna». Per la dumengia sera nr. 3 e 4, 1934. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Prof. Chr. Christoffel: Il buntadeivel grugnun: Ne: il curios benefactor. Cumedia en treis acts da Carlo Goldoni. *Persunas:* 6 u., 3 f. Nb. Havend buc anflau il mscr. sai jeu buca dir pli bia dil toc sco tal; mo essend de Goldoni, astg' ins recummandar el.

Flurin Darms: Il zezen de Crapault. Tragedia alpestra en dus acts. Original. *Persunas:* 4 u. *Temps:* La sera avon la scargada. *Liug:* I. act, tegia ded alp; II. act, uaul buca lunsch sut l'alp. *Cuoz:* ¾ ura. *Cuntegn:* Quei toc ei vegnius premiaus e daus el radio. Il cuntegn ei ualti dramatics, cunzun certas scenas. Per dar silla tribuna gudignass el in bien ton cun concentrar certs monologs stagn liungs. Il toc tractescha in problem ch'ei nuota tratgs neu pils cavels. La representaziun ei de recummandar. — Compariu el «Per Mintga Gi» 1944. La lubientscha dat igl autur.

Gisep Demarmels e Banadetg Baltermia: Sontga Elisabeth da Thüringen. Drama an 5 acts da Weissenhofer. *Translato an*

rumantsch da Salouf. Parsungas: 5 u., 4 mattatschs; 13 f., 12 mattatschas, 2 buobettas. *Taimp*: Medieval. *Lia*: Got da Thüringen; stanza d'en casti; stanza d'Elisabeth; ina aula d'en casti. *Cuoz*: 2 bunas oras. *Cuntegn*: Dramatisaziun ualti fideivla della legenda de s. Lisabeth, contessa da Thüringen, renomada atras 7 tschentanners sco exempel de buontad e caritad cristiana. La veta de s. Lisabeth maungla tuttavia buca grondas scenas dramaticas, oravon tut cura ch'ella vegn scatschada innocentamein da siu casti — da miez unviern ed en tutta ferdaglia e crudeivladad. — La tragedia ei construida e motivada clar e bein. — Comparida en squetsch: Annalas XXI, 1906. —

Giusep Demont: Filippina Welser. Drama en 5 acts da Redwitz. Il toc sepassa ad Augsburg, el 16avel tschentaner; el temps dils renomai Fuggers. Pli bia savein nus buc indicar, essend che ni original ni translaziun stattan a nossa disposiziun. Il toc sto sesanflar egl archiv della Uniun drammatica de Sumvitg.

Giusep Demont: Il cavalier ner. Drama en 5 acts da H. Houben. Nb. Era de quel savein nus ton sco nuot, essend che quel sesanfla zanza en in archiv, per ch'el sappi buca fugir. Nus recummandein el, savend ch'il translatur fa buna lavur.

Giusep Demont: Vendetga veneziana. Drama en 5 acts da Menten. Nb. Era pertenenent quel vala quei che nus havein detg dil sura.

Giusep Demont: Il fravi d'armas. Drama en 5 acts da H. Tullius. Medemamein svanius dalla glisch dil di. Il davos ei vegniu dau la concessiun de representaziun ad ina societad de Rueun. Il toc cuoz 3 uras.

Gion Disch: Il mulin de Stansstadt. Giug dramatic en 5 acts da Th. Meyer-Merian. Toc historic ord l'uiara dils Franzos. Essend ch'ils artavels possedan negin mscr. pli de quel, vegn era quei toc ad esser zanza en in encarden d'in archiv. Nus recummandein el, savend che G. Disch translitava fetg liber e bein.

Tumasch Dolj: La vanaun de bronz: (Culs zechins da Vaniescha ed ils marenghins.) Farsa en 2 acts da Giovanni Mathis. Rumansch da Schons. *Persunas*: 5 u., 3 f. *Temps*: Avon 100 onns. *Liug*: I. act, stiva; II. act, in'otra stiva. *Cuoz*: Ina buna misura. *Cuntegn*: Bialas, ruasseivlas scenas culturhistoricas, ch'ei pli-

tost adattadas per emperneivla instrucziun, che per gronda acziun externa. Mintgaton duess ins era dar tals tocs. — Compariu el «Per Mintga Gi» 1943.

Sur Giusep Durschei: Eva-Maria. In misteri da Joh. Büchner. En in act. Giug de Nadal per giuvnas. *Persunas:* 9—16 giuvnas. La vusch d'in chor. *Temps:* Cur ch'igl ei. *Liug:* In plaz stgirentau. La part davos la tribuna ei serrada giu cun ina tenda e davos quella ei ina secunda tribunetta alzada. Dus scalems meinan sin quella. — La vusch d'in chor nunveseivel. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Ei setracta d'in giug religius ch'ins numna «misteri». Quei misteri muossa a nus oravon tut l'existenza della grazia e dil salvament de quest mund. Eva-Maria ein las duas exponentas de dus divers munds zun contradictorics. — Giug adattaus per congregaziuns marianas. De retrer dal translatur, plevon a Danis.

Sur Giusep Durschei: In e scadin. Il giug della mort dil rehun. Giug religius da Hugo de Hofmannsthal. Partida maletgs. *Persunas:* 23—26 u. e 5—8 f. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* Nua ch'igl ei. *Cuoz:* 2½ ura. *Cuntegn:* Il giug representa la mort dil carstgaun che setegn cun peis e mauns vid ils beins de quest mund e che vesa finalmein sin pugn de mort, co tut il terrester ei mo vanadad e che sulettamein las bunas ovras cumpognan ins avon il tron de Diu. — La lubientscha de representaziun dat igl arranschader rom.

Sur Giusep Durschei: Giuanna d'Arc. Tragedia en 5 acts da Fr. Schiller. Translatada ed adattada per ils Romontschs. *Persunas:* 22—25 u., 6 f. *Temps:* 15avel tschentaner. *Liug:* Frontscha. *Cuoz:* ca. 4 uras. *Cuntegn:* Tragedia classica-historica, enconuschenta a scadin regissur. — Ei drova per las rollas principalas excellents acturs en tuts graus. De retrer il mscr. e lubientscha dal translatur.

Sur Giusep Durschei: Corsin de Laret: Tragedia originala grischuna, cun canzuns da Duri Sialm. *Persunas:* 23 u., 6 f. ed entgins mattatschs. *Temps:* il matg 1499. *Liug:* Grischun e Tirol. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Quei drama sebasa en sias lingias fundamentalas sin l'enconuschenta novella «Capricorn ed Evla» de P. M.

Carnot, ei denton concepius dil tuttafatg libramein. — El representa la carezia d'in mat grischun per sia spusa tirolesa en combat cun la carezia per la patria e siu pievel. L'acziun succeda il matg 1499, pia dal temps della battaglia della Tgalavaina denter Grischuns ed Austriacs.

Sur Giusep Durschei: Engurdientscha ja pitir. Drama popular en 4 acts tenor ina novella da Jeremias Gotthelf. Adattau a nossas relaziuns. *Persunas:* 8 u. e 5 f. *Temps:* ca. miez il 19avel s. *Liug:* Surselva. *Cuoz:* 2½ ura. *Cuntegn:* Ils enguords parents sestentan mordio de gudignar l'affecziun dal «car» aug per ch'els vegnien favorisai en ierta. Igl aug ei denton aschi mals ch'el sa a tgi surdar sia rauba e fa siu testament a bun' ura. In drama sco fatg per nossas relaziuns cun admirabels characters ord il pievel. — De retrer mscr. e lubientscha dagl arranschader, Danis.

Fontana Gian: La spusa de Schons. Giug dramatic en 3 acts. Original. *Persunas:* 8 u., 9 f. *Temps:* medieval. *Liug:* I. act, ina stiva aristocratica; II. act, piazza amiez il vitg; III. act, la cuort avon il casti de Farschno. *Cuoz:* 2 uras. *Cuntegn:* Drama lyric. Bials, sch'el vegn buca daus memi sentimental. Sepertgirar de quei prighel! Ei setracta della amur sventirada, tenor il fil empristaus ord l'enconuschenta ballada d'amur medievala: «Surselva, Surselva, ti freida Surselva! — Val Schons, val Schons, ti biala val Schons!» Fina lirica! Vegn recummandau mo a capavels giugadurs e giugaduras. — Compariu en: Gian Fontana: Ovras V., sco era pli baul en separats.

Fontana Gian: Nies Gian Fadri. Cumedia en 3 acts da Clementina Gilli, suenter «L'Ami Fritz» dad Erckmann-Chatrian. *Persunas:* 8 u., 4 f. *Temps:* Avon 100 onns. *Liug:* Ina biala stiva de purs. *Cuoz:* 2½ ura. *Cuntegn:* Mira: Il medem toc sut Gilli ella part engadinesa de quest Muossavia dramatic.

Fontana, Gian: Envidei ils fiugs. Treis scenas per igl 1 d'uost. Giug premiau. *Persunas:* Affons, mats e mattauns, pievel. *Temps:* Present. *Sceneria:* el liber, el funs uaul e muntognas. *Cuoz:* ca. in' ura. *Cuntegn:* «Giuventetgna, purs e luvrers comparan, cura ch'ils zenns tucan ed ils fiugs ardan sin nos aults. Els dein representar nies pievel. Ils pertratgs de lur discuors

vulan esser brasclas d'in sogn fiug, che dein fugar en nies intern e stigar mintgin, grond e pign, giuven e vegl de gidar baghegiar vinavon nossa cara patria. Uniun, giustia, carezia e cardientscha, in secapir vicendeivel, quellas forzas vitalas vulan ils plaidis dils giuven e dellas giuvenas, de purs e luvrers destadar. Confidanza! lura s'envidan fiugs ed amplas sils plazs ed els cors, e Deus vegn a benedir pievel e tiara. Seriusadad, mo buca pessimissem, dei menar ord il grisch e scumbigliu dil present tier in futur serein. E lura vegn sur il carstgaun in niev sulegl dil primavaun.» — De retrer dalla Bibl. d. t. r. della LR.

Fontana, Gian: Il vierm della coscienza. Cuedia purila en 3 acts da Rud. Anzengruber. *Temps:* Present. *Persunas:* 8 u., 4 f. *Liug:* Gronda stiva de purs; iert sper casa, casa si Perdatsch. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Il pur che stat bein, mo che ha in crap sil cor e ch'ei per consequenza adina malcontent e sventireivels, malgrad tut l'abundanza ch'el gauda. El ha ina feglia ord letg, ed ei buca ruasseivels entochen ch'el ha buc offniau siu misteri. — In toc de ferma drammatica interna. Arranschaus per nossas relaziuns e daus en bien lungatg. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Fontana, Gian: Ils artavels de signur Gion. Cuedia ei in act, tenor Ed. Bezzola/Pierre d'Antan. *Temps:* Present. *Persunas:* 4 u., 3 f. *Liug:* Stiva en casa de sgr. Gion. *Cuoz:* In' uretta. *Cuntegn:* Gion crei de stuer murir; quei fa patertgar vid il testament. Murir, cura ch'ins stat bein, fa fastedis. Tgi schar artar? Tut quei che suonda ord quels problems sesviluppescha cun gronda realitad ed humor. La sligiazion ei quella d'ina vera cuedia. — In engrazieivel toc. — De haver dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Fontana, Gian: Tgi cummonda en casa? Cuedia en in act da Alfred Huggenberger. *Persunas:* 2 u. e 2 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva purila. *Cuoz:* ca. in' ura. *Cuntegn:* Il mazler Gion Testa e sia dunna scomian las rollas per ina mes' ura — per mirar tgi cammondi en casa. Il mazler lava giu la vischala, la dunna cumpra dus bos de maz. Il marcau cul gerau de vischnaunca sligia il nuv dil conflict. Pasch e niev reglement dils departements conjugals. — Buna translaziun romontscha. Drova buns giugadurs. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Fontana, Gian: Il jaulz sarament. Cuedia populara en 3 acts da Ludivic Anzengruber. *Persunas:* 9 u., 11 f., cunterbandists, pievel. *Temps:* Present. *Liug:* In vitg. *Cuoz:* 2 bunas uras. *Cuntegn:* La gronda tragica d'in faulz sarament a caschun de dispettas e prozess. Scenas psicologicas de gronda forza e tensiun. Toc che fa gronda impressiun e che pretenda buns giugadurs, cunzun per las rollas principalas. — Daus liber e bein. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR., Cuera.

Fontana, Gian: La dunna mistarlessa. Cuedia en in act da Hs. Fleiner. *Persunas:* 3 u., 3 f. *Temps:* Ozildi. *Liug:* En in de nos vitgs en casa dil mistral. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* La Mistarlessa ha en las caultschas; ella ha era l'ambiziun che maunca al mistral. Malgrad la conspiraziun della Mistarlessa vegn il veder elegius; malgrad tut sestentar marida sia feglia buca quel che la M. vul, mobein il feagl dil rival, dil «veder»! Igl ei in toc de stupent humor, de buna caratteristica, propi popular, adattaus per scadina tribuna campestra. Libra e buna translaziun. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Fontana, Gian: Salerin e zucheriera. Ina scena zun bein adattada per ina producziun de nozzas. In giuven ed ina giuvna representan salerin e zucheriera. Bi text en rema e ritmus. *Cuntegn:* Plein verdads e humor cun risguard sil sulegl e brentina en ina letg. — De retrer dalla Bibl. d. t. rom. della LR.

Sur Dr. C. Fry: La mort dil bandit: Drama en 3 acts. Fatgs tenor in fil d'in drama franzos de Giusep Orget. *Persunas:* 11 u. (= 2 buobs, in pader, 8 brigands, aunghels). *Temps:* 1445. *Liug:* Silla via dil Lucmagn, denter ils hospezis de S. Maria e Casatscha, la sera suenter la fiasta de S. Placi. Sceneria: Contrada selvadia cun stermentusa greppaglia. *Cuntegn:* In drama de gronda tensiun e vivacitad; veta de bandits cun scenas ualti realisticas; dramatica interna ed externa demuossa oravon tut la conversiun e buna mort dil capitani dils bandits. Drama bein adattaus per las tribunas dellas Cumpignias de mats. — Stampaus ed edius en «Tribuna romontscha» nr. 2. Lubientscha de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Il sunadur de Nossadunna. Drama en 4 acts cun cant e ballets, tenor ina legenda mariana, dramatisada da

P. Paul Humpert. *Persunas*: 20 u., 5 f., mats e mattauns, affons, pievel. *Temps*: Alla fin dil 17avel tschentaner. *Liug*: Nossadunna della Glisch. *Cuntegn*: Giug tras a tras religius, localisau, de bellezza lungatg e profund cuntegn. Cuedia adattada per mintga pleiv e sias fiastas de Nossadunna. Malgrad ch'il fil ei empristaus, il giug ha tras a tras tempra contemporana e local-romontscha, sco nus savein encurir in semigliont. — Comparius en «Tribuna Romontscha» nr. 3. La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Sontga Genoveva. Cuedia en 7 maletgs, fatga per romontsch tenor in original tudestg en prosa. *Persunas*: 5 u., 2 buobs, 2 f. *Temps*: Emprema mesadad digl 8avel s. *Liug*: Casti a Trier ed uauls dellas Ardenas. *Cuntegn*: Igl enconuscent della legenda de s. Genoveva, in tema ch'ei gia vegnius dramatisaus e daus en pliras fuormas e tenor differents texts en nossa tiara dapi ils davos 100 onns. Da tut ils texts che nus enconuschein ei quel cheu senza dubi il meglier. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 4. — La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Il Casti de Borotin. Tragedia en 5 acts, tenor igl original de Franz Grillparzer «Die Ahnfrau». *Persunas*: 5 u., 2 f., plirs schuldaus e survients. *Temps*: Cura ch'igl ei. *Liug*: Stanzas en in casti medieval. *Cuntegn*: Ei setracta cheu d'ina dellas meglieras translaziuns che nus possedein en romontsch. — Viva acziun dramatica d'ina extraordinaria tensiun, essend ch'ei setracta dal spért dell' antenata dil casti de Borotin che striunescha muort cuolpa e castitg atras las stanzas dil vegl casti e metta tuts cussedents en temas, anguoschas e sventira. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 6. La lub. de repr. dat il translatur.

Sur Dr. C. Fry: Zriny. Ina tragedia en 5 acts da Theodor Körner. *Persunas*: 16 u., 2 f., schuldata, Tercs. *Temps*: 1566. *Liug*: Belgrad, fortezia e dentuorn la fortezia de Sighet. *Cuoz*: 2½ ura. *Cuntegn*: Zriny ei in dils megliers dramas patriotics de tut ils temps ed oz pli actuals che zacuras. Glorificaziun della defensiun della patria e della libertad artada dils babuns; in' excellenta lecziun ed instrucziun per giuvens e vegls pertenenent la vera amur patria. De recummandar principalmein allas tribunas del-

las Cumpignias de mats. — Comparius en: Tribuna Romontscha, nr. 7. Lub. dat il translatur.

Sur Dr. C. Fry: Saung confederau. Drama patriotic d'Anton Bucher (De Fischertoni), 5 acts. *Persunas:* 13 u., 5 f., pievel. *Temps:* 1515/16. *Liug:* Svizzera e Marignano. *Cuntegn:* In drama ord il temps dils survetschs jasters, cun tut siu sulegl ed umbriva. Campagna milanese, battaglia de Marignano. Veta de mercenari, pissiuns sfrenadas sper vertid e fideivladad, rivalitads denter mats e mattauns e surtut carezia materna e fideivladad che piteschan e victoriseschan alla finala. (*Cuoz:* 3½ ura.) De retrer en mscr. dal translatur romontsch.

Sur Dr. C. Fry: Reconciliaziun. Drama popular da Guglielme Lenze. Treis acts. *Persunas:* 7 u., 3 f. *Temps:* Present. *Liug:* In vitg puril. *Cuntegn:* Dus cors fatgs in per l'auter vegnan mess all'emproma entras la nauschadad d'in'onda. Tras embrugls e calamitads e scumbegls zun dramatics arrivian ils spus tuttina tier lur ventira. In engrazieivel drama en tuts graus. (*Cuoz:* 2 uras.) De retrer il mscr. e dretg de repr. dagl arranschader.

Sur Dr. C. Fry: Retus: Drama en 5 acts, arranschaus da C. F., tenor igl epos «Dreizehnlinden» da Fr. W. Weber. *Persunas:* 16 u., 2 f., dunnauns e fumeiglia. *Temps:* 7avel tschentaner s. Cr. *Liug:* Mustér e la Cadi. *Cuoz:* 2½ uras. *Cuntegn:* Igl eveniment dell'evangelisaziun en Surselva. Sigisbert e Retus (S. Placi) ein il center dil drama ch'ei pleins veta, tensiun e perfin humor. In toc zun bein adattau a nossas relaziuns. — Il mscr. ei de retrer dagl autur.

Sur Dr. C. Fry: La matta dils egls claus. Drama en 3 acts tenor il roman de Pierre l'Ermite, translataus dal franzos d'Edouard Pilate. *Persunas:* 7 u., 4 f., ina societad Inghlès. *Temps:* Present. *Liug:* Paris en nobla casa. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Ina matta de buna condiziun ei necessitada de serender en ina piazza per fadigiar siu paun. De ferm character secomprova ella en in milieu dubius e gudogna il cor d'in mat reh, suenter che quel ei en greva scola, entras igl exempel della matta, revegnius ad ina megliera veta. — Il mscr. ei de retrer dagl autur, sco era la lub. de repr.

Sur Dr. C. Fry: Sil crest de Nossadunna. Legenda dramatisada, tenor Erica Ebert. Treis acts. *Persunas:* 1 u., 7 f., 12 buobas. *Temps:* 17avel tschentaner. *Liug:* Nossadunna della Glisch. *Cuoz:* 1½ ura. *Cuntegn:* Ina fiasta d'engraziament sil Crest de Nossadunna a Trun. Giuncher e dunschala sediverteschan sfarfatgamein. Ina zagrendra smaledescha lur cunfar. Il giuncher ha en siu casti in vut digl Affon Jesus, staus engulaus dalla baselgia de ND cun ina crusch ded aur. Sia biala vul engular la crusch ded aur. Igl affon vegn vivs e fui en bratsch d'ina matta innocenta. In ballet dils affons e mattauns avon Nossadunna cugl affon divin concluda il drama. Il mscr. ei de retrer culla lub. dagl autur.

Sur Dr. C. Fry: Il trumbetter de Säckingen. Drama en 5 acts da H. Houben. *Persunas:* 20 u. e 4 f., pievel. *Temps:* Immediat suenter l'uiara de 30 onns. *Liug:* Germania. *Cuoz:* 2½ ura. *Cuntegn:* In niebel cavalier, fleivels de tgierp e spert batta cun in campion ell' uiara de 30 onns pil maun d'ina spusa nobla. Il campion vegn enconuschius per in de noblezia e gudogna il maun della matta. — Viva acziun, bialas canzuns, veta de schuldau, bials maletgs de noblezia e fideivladad d'olmas puras. — Il mscr. e la lub. ein de dumandar dal translatur.

Sur Dr. C. Fry: La matta romontscha giul Schuob. Cumedia populara en 5 acts, tenor Josef Bächtiger. Arranschau a nossas relaziuns. *Persunas:* 2 u., 25 f., puras e fomitgasas. *Temps:* Entschatta dil 19avel s. *Liug:* Surselva ed il Schuob. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Ina buoba romontscha va culs Schuobachechers giun Tiaratudestga. Leu vegn ella en suspects d'enguladetsch e mala conduita. Ella vegn en zanur, ha mo in confiirt, ina buna conscienza e carezia per Nossadunna ch'ella ha empriu de tener car a casa sia en Surselva. En moda drammatica vegn sia innocenza alla glisch. — La lub. de repr. dat igl arranschader.

Sur Dr. C. Fry: Nossadunna dils sbittai: Drama modern en 5 acts, translataus ed arranschaus ord il Franzos. *Persunas:* 9 u., 5 f., luvrers e parlars, buobanaglia, Nossadunna. *Liug:* La periferia de Paris. *Temps:* Ozildi. *Cuoz:* 4 uras. *Cuntegn:* La miseria dils paupers luvrers en la periferia d'in grond marcau (Paris). Nuncardientscha e veta libra dils luvrers e lur instigaders. In spiri-

tual lavura sin quei zun malengrazieivel camp. Tuttina, ils cors ein buns e la veglia buca schliata. L'amur de dus giuvens cors porta empau sulegl en quella tribulaziun. La finala victoriescha il bien. Ina visiun de Nossadonna mida il davos tutta miseria en cletg e confiart. — La lub. e mscr. dat igl arranschader.

Sur Dr. C. Fry: Rica de Castelberg. Drama historic en 5 acts tenor Joel Leuenberger. Arranschau a nossas relaziuns ed historia. *Persunas:* 21 u., 5 f., pievel e schuldada. *Temps:* 1799. *Liug:* Mustér, Cadi, Surselva. *Cuoz:* ca. 3 uras. *Cuntegn:* Drama popular ord l'istoria sursilvana durant l'uiara dils Franzos. Situaziun politica en Surselva, partisans ed adversaris dils Franzos. Intrigas de spiuns franzos. Battaglia de Mustér. Enamiez l'acziun stat Rica de Castelberg, dal casti de Chischliun, spusa de Duitg Balletta ch'ella liberescha ord perschun e cuort. Malletgs de pasch ed uiara. Mscr. e lubientscha dat igl arranschader.

Sur Dr. C. Fry: La guardia della Zavràgia. (Bova de Zignau.) Drama popular sursilvan en 5 acts, tenor il fil d'in original tudestg. *Persunas:* 17 u., 4 f., pievel. *Temps:* Medieval. *Liug:* Zignau, Trun, la Cadi. *Cuoz:* ca. 3 uras. *Cuntegn:* Il vischinadi de Zignau, squitschus sut dal castelan ed en bucca alla bova, enquera de seriscuder da domisdus. In mat herox liberescha ils vischins dil prighel della bova, vegn denton sez amauns ad in bandit e sentenziaus alla mort. Sia spusa spendra el, implorond l'intervenziun digl avat de Mustér encunter il castelan, siu vasal. — Mscr. e lub. dat igl arranschader.

Sur Dr. C. Fry: Crusch e steila sovieta. Drama popular en 5 acts da Josef Eckershorn. *Persunas:* 13 u., purs e gardists. *Temps:* modern. *Liug:* Russia. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Succeda durant la revoluziun russa. Spironta veta ed acziun. Tradiment e carezia e pissiuns brutalas contrastan cun noblezia de cor ed heroismus en la cardientscha. — De retrer dal translatur.

Sur Dr. C. Fry: La vusch della patria. Poesia drammatica da Maurice Zermatten: Les mains pures. Translatau da C. F. *Persunas:* 4 u., 2 f., pievel. (Treis acts, 15 scenas.) *Temps:* miez. *Liug:* In vitg els cuolms dil Valleis. *Cuoz* (cun las canzuns): ca. 2½ ura. *Cuntegn:* Drama patriotic cun cant e musica. In pievelet muntognàrd empalaus d'in cau heroic, batta per la libertad

encunter in inimitg surpussent. A quei duer vegn tut unfriu: giuvna amur, la veta sezza. Da retrer la lubientscha ed ils exemplars dalla Bibl. d. t. rom. della LR. — Il toc ei compariu en Annalas 1946 e sco Tribuna Romontscha X.

Sur Dr. C. Fry: Il Sault dils morts. Cun musica da Duri Sialm. Diesch impressiunontas scenas ord ina canzun dil 17avel tschentaner, dramatisada cun stupent success. *Las scenas ein: La mort:* ed il schuldau, il hermèr, il meister, igl ustier, il bueder, il ménder, la matta, la mumma e la dunna veglia. *Liug:* Las scenas san tuttas vegnir dadas senza midadas de sceneria. En quei cass ei la tribuna fitada cun ina teila de culur unida. Dretg e seniester entradas. — Il Sault dils morts sa daventar cun midadas duman-dadas, da tuts temps. (Costums moderns ed historics.) Il giug cuoza ca. duas uras. — Compariu en Tribuna Romontscha, nr. 8. La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Sil Plaun d'Autras a Danis. Cumedia patriotica en in act. *Persunas:* 6 u. *Temps:* L'uiara franzosa en Surselva. *Liug:* Plaun d'Autras. *Cuoz:* ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Scena ed instrucziun patriotica d'emprema qualitat, nua che la carezia per la libertad artada vegn representada cun gronda perschuasiun ed effect. In toc zun adattau per la tribuna de Cum-pignias de mats, tier tuttas caschuns de reminiscenzas e regurdientschas historicas-patrioticas. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 8. — La lubientscha dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Batter u murir: Giug patriotic-heroic en in act. Original. *Persunas:* 4 u., 3 staffeters. *Temps:* 1799, la vigelgia dils 7 de mars. *Liug:* Casa-cumin de Mustér. *Cuoz:* Ina mes'ura. *Cuntegn:* Cussegl d'uiara sursilvan. Ina stupenta scena dramatica davart l'unfrenda e sacrificis per patria e libertad. Stuschai ellas stretgas entras l'invasiun digl usurpatur franzos sedostan ils Sursilvans, riscond la veta ed ils beins per pievel e patria. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 8. La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: La dunna jerma. Cumedia de Nadal en 1 act. *Persunas:* 1 u., 1 f., 4 affons; dus buobs e duas buobas. *Temps:* Nadal-Notg. *Liug:* Ina stiva romontscha. *Cuoz:* Ina mes' uretta. *Cuntegn:* Ei setracta d'ina scena de gronda tragica e commo-

ziun, essend che gest per Nadal-Notg, ch'ina famiglia spetga a vegnend il bab en congedi de militèr, la nova vegn ch'el seigi sedisgrazias sin via e morts. Il secuntener della famiglia disgraziada ei tuttavia cristians ed elevonts. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 8. — La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: La veglia cumedia uranesa dil Tell d'anno 1512.

Giug patriotic en 7 scenas. *Temps e liug*: La cumedia succeda 1291 sut la glienda de dertgira sin la piazza gronda d'Altdorf. *Persunas*: 6—7 persunas carschidas, umens. *Cuntegn*: Nus havein cheu il pli vegl text dil giug de Tell, tenor l'ediziun d'Oscar Eberle. — Ei setracta senza dubi d'in dils pli concentrai tocs de Tell, sco era digl empren en summa. Igl ei in giug perfetg che dat tut igl essenzial della tradiziun de Tell e digl engirament della Ligia sil Rütli. In giug zun adattau per dar ordaviert pigl 1 d'uost, ni era magari a caşchun d'autras regurdientschas patrioticas. — Compariu en Annalas 58.

Guglielm Gadola: Sill' alp de Sevgein. Cumedia populara ord ils cuolms grischuns da G. A. Hitz. 5 acts. Arranschau libramein per nossa tribuna romontscha. *Persunas*: Umens e femnas. *Temps*: Present. *Liug*: Contrada alpestra. *Cuoz*: ca. 2½ ura. *Cuntegn*: In eveniment zun dramatic, che pren si' entschatta en la bassa, che sesvilupescha els aults e che finescha culla sligiaziun morala d'in temps d'imorala e decadenza. In giug de gronda impressiun e fina psicologia e de buca pintga tensiun. *Remarca*: Pli bia savein nus buca pli seregurdar, essend che quella societad che ha dau el da sias uras, ha mai pli turnau il manuscret. — La lub. de representaziun dat aunc adina igl autur ed il translatur.

Guglielm Gadola: La dunschala dil casti ner. Drama historic en 4 acts da Ernst v. Wildenbruch. Libra translaziun ed adattaziun romontscha. *Persunas*: 11 u., 4 f., schuldada, pievel. *Temps*: 16avel tschentaner. *Liug*: I. e III. act, el casti ner denter Augsburg e Nürnberg; II. e IV. act, Augsburg. *Cuoz*: ca. 3 uras. *Cuntegn*: Ils evenements historics, socials, politics e mercantils de quei interessant temps transitoric denter temps miez e temps modern. Dramatisaus ei quel entras las dispettas denter Welsers e Fuggers. Scenas de gronda forza dramatica e d'immensa ten-

siun. In toc mo per buns giugadurs. — La lub. de repr. dat il translatur.

Guglielm Gadola: Il fravi de Rabijs. Cumedia immitada en 5 acts tenor in motiv modern. *Persunas:* 9 u., 4 f., signurs e signuras. *Temps:* Ozildi. *Liug:* I. act, avon fravia a Rabijs; II. act, ina contrada de stad sper in uaul; III. act, parc avon il Casino a Monte Carlo; IV. act, sco il III.; V. act, sco I. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Characteristic pil toc ei in cert sgol romantic. Combat denter las ideas modernas: spiculaziuns, hoteleria, viver all' engronda. Contrast: Il sempel fravi e docter ded étgs e ded jarvas. Certas rollas drovan buns acturs. Las persunas principalas vegnan curadas radicalmein dalla malsogna moderna. — La lub. de repr. dat igl arranschader.

Guglielm Gadola: Il sfrusader. Cumedia populara en 5 acts, immitada ed adattada a nossas relaziuns. *Persunas:* 14 u., 6 f., in buob, fumegls e fomitgasas. *Temps:* Avon 100 onns. *Liug:* In vitg puril en Surselva. Sceneria: I. act, ustria dil Crap Tuff; II. act, sil prau digl emprem genau; III. act, Stiva; IV. act, uaul; V. act: Emprema part: Sper il Drun sill' acla dils de Crap; secunda part: Sper la bova sill' acla de Crap. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* La periculosa veta d'in giuven sfrusader, che carezza la matta digl emprem genau e che arriva la finfinala a siu intent. Bia difficultads, rivals. Ei drova il drun e la bova per pacificar igl entir vitg e per demonstrar il bien natiral dil herox. Stupents characters, tips veramein populars. — La lub. della repr. dat igl arranschader.

Guglielm Gadola: Gion Tuella, il poet e tillatrau. Cumedia populara en 5 acts tenor in fil empristau. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* Vitg Cavastrau. *Persunas:* 6 u., 5 f. *Cuoz:* Strusch 2 uras. *Cuntegn:* In calger empau de bein, cun ina dunna spir caprezi ed ina matta empau alla moderna vegnan enganai e mess ella broda d'in aschinumnau intellectual e schurnalist ch'ei nuot auter ch'in rutin nau fabulist. La cuolpa de tut quei ei il tillatrau che sprezza siu laisch e vegn el latsch. Interessants tips! — De retrer text e lub. dagl autur.

Guglielm Gadola: Il tradiment de Novara. Cumedia en 3 acts da Cesar v. Arx. *Persunas:* 8 u., 2 f., in buobet, pievel. *Temps:*

1499—1501. *Liug*: I. e III. act, ad Uri en casa dil pur Turmann; II. act, el camp de Nòvara. *Cuoz*: 2 bunas uras. *Cuntegn*: Dramatisaziun digl enconuschent tradiment de Novara, entras il pur Turmann, che cometta siu puccau pli per miseria ché per regl dils daners. Grondius svilup dramatic sin fundament de quella ovra abominala che meina il puccont alla furtga. Grondiusa tecnica dramatica, sco en paucs de ses dramas, nua ch'igl autur capescha de trer neuden tut ils problems essenzials dils survetschs jasters, cunzun ils negativs. — Quei toc pretenda fetg buns giugadurs, cunzun per las rollas principalas. — La lub. de representaziun dattan igl autur ed il translatur ensemen.

Guglielm Gadola: Tell. Cumedia en 3 acts da Paul Schoeck. *Persunas*: 20 u., 2 f., vischins de Sviz, schuldada. *Temps*: 1308. *Liug*: L'ustria della Susta a Brunna. *Cuntegn*: L'istoria de Guglielm Tell. Quella vegn alternativamein raquintada ed agida dals vischins de Sviz e dals castelans ded A entochen Z. Tut sederulescha ella Susta. Grondiusas scenas plein forza dramatica e tensiun. Caracterisaziun excellenta de tut las persunas. Tgei realistica clara e vera! Tgei grondius tips patriotics e purils, quels umens de Sviz e dils cantuns primitivs ensumma! Alla fin vegnan acturs e publicum cargai d'immensa legria muort la reussida della liberaziun. — Il fagun natural e simbolic gioga ina dellas principalas rollas en quei drama veramein real e patriotic. Ei setracta cheu dil meglier «Tell svizzer». (La lub. de representaziun dat la LR, Cuera.)

Guglielm Gadola: Docter Geli. Era: «La diplomazia della medicina.» Cumedia en 3 acts, immitada d'in toc franzos. *Persunas*: 9 u., 6 f. *Temps*: Present. *Liug*: I. act, ordaviert sper ina crotscha veglia de 100 ons; II. act, stanza de visetas de Clau miedi; III. act, la sala gronda dil Hotel dil Bostg. *Cuoz*: ca. duas uras. *Cuntegn*: Ei setracta d'in Molière modern. Co in ch'ei buca miedi capescha entras sia buna bucca e talent d'assimiliaziun de sedar ora per miedi e de praticar onns ora, avon che la marscha rumpi ora. Cumedia de tempra realistica moderna. — La lub de repr. dat igl arranschader.

Dr. G. Gangale: Igl Tgogn. Gioy da Molière (L'Avare) an 4 ulzadas. Scurzanieu a mess agl Rumàntsch da Sutselva. *Dels digl*

gioy en: 9 u. e 4 f. *Tains*: 17avel s. ni cura ch'igl ei. *Lia*: Paris, ni nua ch'igl ei. *Cuoz*: ca. 2 uras. *Cuntegn*: Ei setracta cheu dell' enconuschenta cumedia de Molière ch'ei gia vegnida transladata avon ca. 100 onns da Landr. Pieder Antoni Latour e pli tard danovamein e bia pli liber ed adattau a nossas relaziuns, entras Alfons Tuor. Il «Ranver» de lezs dus ei il teater ch'ei vegnius daus il pli savens de tuts ils teaters enconuschents davart ils Romontschs de tuttas vals. — Novissimamein possedan era quels della Sutselva il toc en lur idiom — entras la translaziun scursanida da Dr. G. Gangale. — Il toc sa vegnir retratgs e vegnir daus cun lub. della LR., Cuera. —

Sur Pl. Sig. Giger: Sogn Alexi, u La pèdra zuppada. Drama en 5 acts, componius da Cardinal Nicolaus Wiseman. *Persunas*: 14 u. *Temps*: Duront il regiment digl imperatur Honorius ed il pontificat d'Innocenz I, ils 17 de fenadur 417. *Liug*: Sigl Aventin a Roma. *Cuoz*: 3 uras. *Cuntegn*: Dramatisaziun dell' enconuschenta legenda de s. Alexi ch'ei vegnida dada savens e savens gadas el 17avel e 18avel s. ed aunc avon 100 onns en tiara rom. Il sogn sut la scala! La rolla de s. Alexi astga buca vegnir extravagada. Tier quella figura schai in tun dultschin e sentimental mo memia de maneivel. Ch'il regissur miri sissu dalla bial' entschatta envi. S. Alexi ei in toc che fa schiglioc buca grondas pretensiuns a tribuna e giugadurs. — Comparius en: Ischi XXII. La lub. de repre. dat igl arranschader.

Sur Pl. Sig. Giger: Constantin il giuven herox cristian. Drama en 5 acts da H. Houben. *Temps*: 325 s. Cr. circa. *Liug*: Italia. *Cuntegn*: A nus buca dil tut enconuschents, essend che nus havein buca giu il text enta maun. Mo ei vegn a settractar dils combats denter Cristians e pagauns e della conversiun de Constantin. Nus recummandein il toc, perquei che nus savein ch'el ei de Houben e che Sur Pl. S. Giger translatescha sias caussas en uorden. — De retrer il mscr. dal translatur.

Pieder Ant. Latour: Dertgira nauscha de Breil, ne «Dertgira tenuta sur il Tscheiver e la Cureisma.» (Ei vegn era pretendiu che la Dertgira nauscha de Breil derivi da Sur canoni Giachen Balletta, Breil. Il mscr. orig. a Mustér deriva denton dal maun da P. Ant. Latour!) Differentas scenas e buc acts. Ina dertgira nauscha

savess vegnir dada mintg' onn ed en mintga vitg! Ei settracta d'in teater original romontsch en tuts graus. Savess (fuss mi-glier!) vegnir daus ordaviert, sco avon tschentanners. Ei fuss de recummandar ch'ina Dertgira nauscha della tempra della veglia en fuorma e cuntegn modern levass puspei da mort en veta; onn per onn *auter* ed en mintga vitg! Ella sa denton era vegnir dada tenor il text vegl. — Compariu en: Annalas IX. Ediu da G. C. Muoth. —

Stiajen Loringett: Il locatari. Cumegia an in act da Greyerz. Versiun ladina da Lina Liun. S. L. *Versiun da Schons. Persunas:* 4 u., 3 f. *Tains:* Presaint. *Lia:* Stiva. *Cuoz:* In' uretta. *Cuntegn:* Dunna Caschgliun vul far maridar siu biadi e sia biadia. Denter en dat in litterat che vegn en casa sco locatari; quel emprova de puder tier la matta cun sia poesia della bialaura. Encunter quel vegn mobilisau in flot mat della tiara che va lu aunc relativamein spert culla palma de victoria. Cumedia bein adattada per la tribuna della tiara. — Mscr. e lub. ein de retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR.

Stiajen Loringett: Adam da Tgamuastg. Drama da tschentg acts da Florian Grand. S. L. *Versiun da Schons. Persunas:* 13 u., 4 f., giuvens e giuvnas, pievel. *Tains:* Entscheata digl XVavel tschentaner. *Lia:* Tgamuastg. *Cuoz:* duas uras. *Cuntegn:* Il cuntègn ei enconuschents ord l'istoria grischuna. Drama historic de vera tempra populara; bialas scenas, bien lungatg. (Pli bia, mira: Semadeni, Jon, la part engadinesa de quest «Muossavia».) — De retrer mscr. e lub. dalla Bibl. de t. rom della LR.

Stiajen Loringett: L'amparmaschun da Mastral Peader. Cumegia en 1 act da Pierre d'Antan. Versiun ladina Ed. Bezzola. *Mess en rumontsch da Schons. Persunas:* 2 u., 3 f., giuvens purs e puras. *Tains:* Presaint. *Lia:* Plaz avant chesa. *Cuoz:* $\frac{3}{4}$ ura. *Cuntegn:* Buna adattaziun romontscha, corrispudenta al sentir e patertgar de nies pievel. Saun e bien humor, tut natural e nuot «fatg». Ina cumedietta correspondententa a scadin milieu puril. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR.

P. Alex. Lozza: Sogn Alexi. Drama en 5 acts, componius da Cardinal Nicolaus Wiseman. *En lungatg da Surmeir.* Nb. pli bia mira: Il medem toc sut: Sur Pl. Sig. Giger.

- P. Alex. Lozza: L'appariziung da Nossadonna da Ziteil.* Dramatisada an 5 acts. Drama original en lungatg da Surmeir. *Persunas:* 9 u., 4 f. *Taimp:* 1580. *Li:* I. act, steiva-pravenda da Salouf; II. act, en gôt, la Cruschetta; III. act, ena sala ainten igl casti da Riom; IV. act, ins vei igl profeil digl Curver; V. act, vischnanca da Salouf, cun la baselgigna segl crest. *Cuoz:* 2 uras. *Cuntegn:* Ei setracta dall' appariziun de ND, tenor documents che secattan egl archiv dil Vatican; mo era tradiziun e legenda populara vegnan dramatisadas. Stupent drama popular, adattaus oravon tut de dar orasut tschiel aviert. Dis de bialaura fuss quei in toc Parvis transportaus sin quest pauper mund! — Compariu en: Igl Noss Sulom, 13a ann., 1934.
- P. Alex. Lozza: Igl teissi dalla giuventetna.* Cumedgia da Schare. Nb. Dal cuntegn savein nus mo ton, ch'ei setracta d'in giuven che vegn surmenaus da schliatas scartiras e che finescha il davos vid la furtga. — Il mscr. sesanfla els mauns dil translatur, plevon a Salouf.
- P. Alex. Lozza: Rudolf da Funtanga cotschna.* Drama original an 6 acts. *Persunas:* 15 u., 3 f. *Taimp:* 1150—1200. *Lia:* Selva a Churvalda; igl casti Funtanga cotschna; igl intern dalla baselgia da Ramusch; la grotta d'en eremit; ena clostra. *Cuoz:* Ina buna ura. *Cuntegn:* Dramatisaziun della veta dil fundatur della claustras de Churvalda: Rudolf de Fontauna cotschna. Il nausch cavalier de rapina vegn tuccaus dalla grazia, sponda larmas de ricla e mida la veta. Avon che fundar la veglia claustra de Churvalda, va el, cuort suenter sia conversiun, en Tiara-sontga. — Questa interessanta legenda ei zun bein dramatisada. — Compariu en: Igl Noss Sulom, 12a ann. 1933. La lub. de repr. dat igl autur, Salouf.
- P. Alex. Lozza: Gemma d'Arth.* Tragedia en 5 acts. *En lungatg de Surmir.* Original da Thomas Bornhauser. *Persunas:* 18 u., 5 f., dus mattatschs, in buob, chor dils mats e mattauns, pievel, survitit dil casti. *Temps:* Entuorn 1300. *Liug:* Cadruvi ad Arth; Schwanau; ina casa sper la via; intern d'ina baselgia; stanza el casti de Schwanau; santeri cun cruschs ect. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Igl ugau de Schwanau persequitescha la biala e virtuusa Gemma d'Arth. Per impedir brutalitads vegn ella dabot dada

sco dunna ad in curaschus e beinstont giuven della Val. Il castellan-ugau surpren e metta a ferm ils nozzadurs che stattan ual avon igl altar per vegnir enzinnai. Ed ussa suonda la tragedia che finescha cun in duell denter il castelan ed il spus, suenter che la spusa ha stuiu dar la veta. Il castelan vegn mazzaus, il spus vulneraus — e miera medemamein en consequenza della blessura. Mo la tiara ei liberada dalla pesta de quei tirann e selegra . . . — Gemma d'Arth ei aunc adina in toc ch'ins astga recummandar per la tribuna populara. Sia construcziun ei clara. L'acziun viva e pleina de tensiun naturala. — La lub. della repr. dat il translatur, plevon a Salouf.

P. Alex. Lozza: Igls misteris dalla sontga messa. Gi spiritual da Calderon. Translaziung. Davart il *cuntegn*, scriva a nus in amitg: «Chella stupenta ovra da Calderon lascha declarar la Samentscha personifitgeida all' Ignoranza igl misteri dalla s. messa. Adam spetga plagn confidanza segl Messias, planschond igl «Kirie eleison». S. Gion Battist saleida Christus, pronunz-gond igls plets dagl «Gloria». Davant Christus sez ston igl Giudaismus ed igl Peangismus sa decider. Paulus mossa ainten l'Epistla agl Giudaismus la divinitad da Christus or digl V. T. e s. Gion Evangelist annunztgia aint igl Evangeli tgi igl Pled divin seia davanto tgern e vegia purto la graztga. Durant igl Offertori pretenda igl Giudaismus ena miracla. Suonda la crucificaziung e la restizanza — igl Canon della messa. Igl Peangismus rancanoscha igl veir Dia; segl Giudaismus croda igl sanc divin . . . Paulus ed igl Evangelist dervan alla fegn dalla messa la perspectiva anfignen tar la fegn digl mond, noua tgi Christus pronunztgescha truamaint e graztga. — Chel gi spiritual, cun 10 persungas, cant ed orgla, so neir represento fitg bagn aint igl liber u parfign an baselgia. Er ena tscherta participaziung digl pievel, scu durant la s. messa, è givischeida. Igls giuiders ston esser inspirias d'ena sontga dignitad. — La lub. de repr. dat il translatur, Salouf.

Felice Monn: La mort de Garcia Moreno. Drama historic en 5 acts. Translataus libramein. *Temps:* Avon 100 onns. *Liug:* America. *Cuntegn:* Patriotic, politic, religius. Toc zun bein adattau per tribunas de Cumpignias de mats. Nb. Nus prendein quei ord la

pressa; quei mscr., *sco aunc autras bunas translaziuns*, sesanflan els mauns dil translatur. La lub. de repr. dat el.

Sur Eduard Muoth: Suwaroff. Drama historic en 5 acts. Original. Part musicala da Duri Sialm. Silla tscherca de quei mscr. havein nus giu negin success. Il toc ei vegnius daus 1921 a Breil dalla Uniun dramatica. El dueigi cuntener zacons bials acts e bellezza scenas. Tgi sa dar part nua ch'il manuscret sesanfla?

Sep Mudest Nay: Ils herox de Nidwalda. Drama historic en 5 acts da F. H. Achermann. *Persunas:* Ualti biaras. *Temps:* 1799. *Liug:* Stans e Nidwalda. *Cuoz:* 2½ ura. *Cuntegn:* Ils combats encunter ils Franzos. Libra e buna translaziun. Bein adattau toc per las cumpignias de mats. — Il mscr. che nus havein buc obteniu per investa, sto sesanflar denter il relasch litterar dil preziau p. m.

Sep Mudest Nay: La mort della garda svizzera ils 10 d'uost 1792 a Paris. Drama historic en 5 acts da F. H. Achermann. *Persunas:* Ualti biaras. *Temps:* 1792. *Liug:* Paris. *Cuntegn:* Igl enconuscent historic. — Era quest mscr. vegn a sesanflar denter las scartiras litterarias dil poet defunct.

Peer, A. W. Vital: Gion Pintg cugl tgapi da pez. Cuedia en 7 maletgs. *Persunas:* 8 u., 3 f. *Tains:* Present. *Lia:* Ina tauna; avon esch-casa; uaul. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Versiun en rumontsch da Schons.* *Cuntegn:* Giug original de tempru engiadinesa, nua ch'era igl usit de Chalanda Marz vegn enfilaus. Bials maletgs, pulit lungatg. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Rest Antoni Solèr: Il jegl perdiu. Drama en 5 acts da Kirzerfeld. *Cuntegn:* Il biblic. Buna translaziun e cuntegn zun adattaus per tribunas de Cumpignias de mats, essend ch'el ha mo rollas ded umens. — Pli bia savein nus buca de quei drama, havend buca giu il mscr. enta maun. — De retrer dal translatur.

Gion Not Spengnas: Benedetg Fontana. Gi patriotic en 5 acts dramatics. *Persungas:* 60 u., 9 f., schuldada. *Taimp:* Dagl aton 1498 anfign la seira digl 22 de matg 1499. *Li:* I. act, ena steiva digl casti «Rezia Ampla» a Riom; II. act, sala segl Marsöl a Coira; III. act, veia principala della vischnanca de Ponte; IV. act, camp grischung cun tendas; V. act, camp austriac a Tga-

lavaina. *Cuoz*: ca. 4 uras. *Cuntegn*: Imposant festival della battaglia e victoria della Tgalavaina! Scenas de pievel e battaglia bein gartegiadas, sco era buna caracterisaziun dellas personas principalas. In giug patriotic festiv che vegn a mantener sia valeta. — Compariu en: Igl Noss Sulom, 8a. ann., 1929.

G. P. Thöny: Niclo da Flia. Drama en 5 acts da Oscar Eberle. *En lungatg da Surmir.* *Persunas*: 22 u., 6 f., plirs buobs e buobas, era zacontas rollas metas. *Temps*: 1467, igl onn della mort de Clau de Flia. *Liug*: 1. maletg: Cadruvi a Sarnen; 2. maletg: stiva dils de Flia; 3. maletg: stiva tiels Anderhalden; 4. maletg: aula della suprastanza a Sarnen; 5. maletg: Contrada ensiviars il Ranft. *Cuoz*: 2 bunas uras. *Cuntegn*: En 5 maletgs vegn la veta de Clau de Flia dramatisada. Il giug ei patertgaus zun realistic, la sceneria ei fetg sempli. Igl empren maletg muossa a nus Clau en sia veta burgheisa sco bien cussegliader ed um survetscheivel. El setrompescha buca darar e survegn pli e pli grond desideri de bandunar il mund glienadi. El secund maletg pren el congedi e banduna sia famiglia. Il tierz maletg muossa el sco bien cussegliader politicher ed en autras damondas pli intimas dell' olma. Il quart maletg demonstrescha sia grond' ovra de pacificaziun a Stans. Il quint e davos lai ver nus el sco grond um de Diu e sia visiun della Ss. Trinitad. — Ei setracta cheu d'ina sempli mo stupenta dramatisaziun dell' historia de quei grond um, de siu temps e de siu grond character. — Mscr. e lub. della repr. san vegnir dai dal translatur surmيران.

G. P. Thöny. Nb. Dal medem translatur dil sura drama san ils Surmirans aunc retrer ils sequents ulteriurs dramas e cumedias dals quals nus enconuschein mo ils tetels, mo buca ils manuscrets:

1. *La feglia da tga sember. Cumedia da P. Appenzeller.*
2. *La benedicziung digl cart cumondamaint, da Haejeli.*
3. *La Rosa da Bargugn, Cumedia da Kindschi.*
4. *La garda da Roma. Cumedia an 5 acts da F. H. Achermann.*

Aljons Tuor: Il ranver. Cumedia immitada en in act. *Persunas*: 8 u., purs. *Temps*: Cura ch'igl ei. *Liug*: El vitg Ranveria, en stiva de Giachen Maiplein. *Cuoz*: Ina mes' ura circa. *Cuntegn*: Different en tuts graus de l'auter «Ranver convertiu» che suonda. En

quest toc vegn il schani d'in racher mes en in sac de frina e la finala convertius cun forza. Toc cun entginas bialas canzuns romontschas ch'ei enconuschentas. Bials contrasts denter il ranver e siu frar il musicher idealist. Pli fins che l'auter «Ranver». — Comparius en: Annalaś XI.

Alfons Tuor: Il ranver convertiu. (II.) Drama en in act, ton sco originals diltut. *Persunas:* 8 u., vischins e mattatschs. *Temps:* Vargau, present e futur. *Liug:* Ina stiva de purs. *Cuoz:* In' uretta. *Cuntegn:* Il problem dil ranver cun tut ses vezis, mo che — o miracla dellas miraclas — seconverta sil davos. Quei ei il toc ch'ei vegnius daus il pli savens en tiara romontscha, ca. 300 ga, e ch'ei a tuts enconuschents! Bien lungatg, excellenta caracterisaziun. — Comparius igl emprem en: Ischi V., ed alura en: Tschespet XVI.

Alfons Tuor: Ils Franzos a Sumvitg. In drama en 2 acts ord l'uiara franzosa, cun numerusas notizias. Original. *Persunas:* 26 u., 7 f., buobanaglia. *Temps:* 1—5 de matg 1799. *Liug:* I. act, Sumvitg, stiva de Mistral Schmed; II. act, cadruvi a Sumvitg. *Cuoz:* In' ura circa. *Cuntegn:* Toc historic de gronda tensiun e forza drammatica, essend ch'ei setracta della tragica sort dils perschuniers franzos mitschai a Mustér. Ina veritabla tragedia, quei che pertegn cuntegn sco technica. Temps, liug, evenements e persunas ein caracterisai cheu, sco en buc in soli toc d'Alfons Tuor. Ils Franzos a Sumvitg san vegnir recummandai mo a bunas tribunas e giugadurs. — Compariu en Annalas XI.

Alfons Tuor: Carezia fraterna. Tragedia en in act. Original. *Persunas:* 8 u. e vischins. *Temps:* 1799. *Liug:* Stierva en ina stiva de purs. *Cuoz:* In' uretta. *Cuntegn:* Questa tragedia sefundescha sin in fatg historic ord il temps della invasiun franzosa. Cuort toc, mo de gronda forza drammatica e d'ina tragica realistica che carga e commovescha sil pli ault grad. Era quest toc duei vegnir daus mo da giugadurs che capeschan lur rollas tras a tras. — Compariu en: Tschespet XVI.

Alfons Tuor: Thomas Massner (Senatur de Cuera). Ina tragedia historica en 5 acts da Dr. P. C. Planta. *Persunas:* 20 u., 2 f., purs, burgheis. *Temps:* Ils onns 1710—12. *Liug:* Lyon, Cuera, Zurzach, Glion, Principat de Liechtenstein. *Cuoz:* 3 uras. *Cun-*

tegn: Grondius maletg ord l'istoria grischuna, per motiv dell' impurtonza de nos pass gronda e viva agitaziun el Grischun. Cuera ei la fueina dellas partidas internas ed exteriuras. Ina tragedia de pissiuns humanas e de vera realitad historica. — Compariu en: Annalas IV. Curregiu e revediu da G. C. Muoth.

Alfons Tuor: Il pur sco el duess buc esser: In act en treis scenas. Original. *Persunas*: 4 u. *Temps*: Cura ch'igl ei; vala aunc per oz! *Liug*: Ina stiva de purs. *Cuoz*: 20 minutas. *Cuntegn*: En quella cumedietta vegn il pur rempli mislaus e fatgs ridiculs; il pur che po gnanc cumprar in cudisch romontsch . . . basta, il pur sco el duess buc esser. — Ina scena adattada per seradas de societad. — Compariu en: Tschespet XVI.

Alfons Tuor: Las paterlieras. Cumedia originala en in act. *Persunas*: 2 u., 3 f. *Temps*: Oz ed adina. *Liug*: Ina stiva de purs. *Cuoz*: Ina buna misura. *Cuntegn*: Moral e tuttina spaus e sarcastic. In desegn tutaparti gartegiau per eterna memoria a tuttas paterlieras de professiun che vegnan mai a murir ora. Bien lungatg; tempru indigena tras a tras. — Compariu en: Tschespet XVI.

Alfons Tuor: Il docter per forza: Ina cumedia en 3 acts tenor il toc de Molière, translata da zun libramein. *Persunas*: 8 u., 4 f. *Temps*: Cur ch'igl ei. *Liug*: In uaul, stiva, ordaviert. *Cuoz*: ca. in' ura. *Cuntegn*: Enconuschents agl entir pievel romontsch, essend che quei toc ei vegnius daus datier de 200 gadas. Quella cumedia tilla aunc adina e sa vegnir recumandada vinavon, cunzun leu nua ch'ins ha gia daditg buca pli dau ella. La tribuna e sceneria drovan e pretendan zun pauc. Buns acturs han adina success. — Compariu en: Annalas IX. Era d'haver dalla Bibl. de t. rom. della LR.

Alfons Tuor: Calond' avrel. Cumedia imitada en 2 acts. Nb.: Ina notizia anflada ella pressa romontscha. Il davos han ils de Famera dau quei toc, 1910. Tgei ei quei e tgi posseda aunc oz il mscr. de quei toc?

Alfons Tuor: Ils artavels sebarschai. Cumedietta en in act. Original. Nb.: Era de quei toc savein nus mo pli ch'el ei vegnius daus la davosa gada 1925 a Mustér. Ei quei forsa in auter tetel per in

dils Ranvers? Nua ei il mscr., sch'ei setracta d'in toc nunenconuschent d'Alfons Tuor?

Sur Giochen Ben. Venzin: Ils mulins sutterans. Ne «Las davosas uras dil paganismus a Roma». Drama en 5 acts da Werner e Mehler. *Persunas:* 13 u., schuldada. *Temps:* 388 s. Cr. *Liug:* Roma. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Combats denter cristians e pagauns duront ils temps dellas persecuziuns. Victoria interna ed externa dil cristianissem. Il drama porscha in cuntegn de gronda forza dramatica, tensiun e viva acziun. Pli bia sesanfla leusura ell' introducziun dil toc sez. — Compariu: en Annalas XXX. La lub. dat il translatur.

Gieri Vincens: Marignano. Drama en 5 acts da Carl Fr. Wiegand. *Persunas:* 28 u., 2 f., confederai, deputai, schuldada de Sviz, mercenaris, schuldada franzosa, marcadonts, nozzas e nozzadurs, affons e pievel; en tut ca. 70 persunas. — *Temps:* 1515. *Liug:* I., II., III. e V. act, silla piazza cumin a Sviz; IV. act, camp de battaglia a Marignano. *Cuoz:* ca. 4 uras. *Cuntegn:* Il mercenari Werner Svyzer tuorna, suenter haver fatg siu castitg, staunchels e mezmorts a casa, per dedicar sias davosas forzas a siu bab ch'ei tschocs. El less bugen maridar la Judith; siu aug mistral ei encunter ed ha quitau ch'el vegni puspei bandischaus per treis onns. El tierz act vegn mussau, co legats jasters e denter quels era cardinal Schinner vulan gudignar ils mats de Sviz. Il mistral admonescha adumbatten. Ei vegn schumbrau per l'uiara sut las bandieras de Papa Julius II. Il quart act sil camp de battaglia de Marignano demonstrescha in sgarscheivel maletg. Werner che sesanfla tiels Franzos, seglia neu tiels ses, salva la bandiera e meina la retirada. Igl aug mistral ei vulneraus silla mort. Judith less ussa seglir ad el ella bratscha, mo el sehona. El ha piars tutta fidonza en ella, sevolva entuorn — e tuorna egl jester ed ella miseria. — Ei setracta cheu d'in' ovra de gronda forza dramatica, che sa vegnir dada mo sin fetg grondas tribunas; aunc meglier orasut tschiel aviert. Quei drama fa grondas pretensiuns en tuts graus ed ei medemamein combinaus cun considerabels cuosts. L'eutier drov' ei aunc certs intermez d'in chor viril, d'in chor de dunnauns ect. Musica de Hs. Jelmoli. — La lub. da repr. dat il translatur.

Gieri Vincenz: Heinrich de Hünenberg. Cuedia populara historica en 5 acts, da A. A. Zürcher. *Persunas:* 19 u., 6 f., pievel. *Temps:* 1315. *Liug:* I. act, ell' aula a Baden; II. act, cuort dil casti de Hünenberg; III. act, plaz aviert el marcauet de Sviz; IV. act, marcau ils peschs a Zug; V. act, egl uaul de Morgarten. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* El casti de Baden vegn l'uiara encunter ils Confederai declarada. Hermann Staufacher che sesanfla leu, vegn liberaus da sia spusa Rosvita e metscha. Denton vegn Rosvita de Hünenberg dada ad in auter per spusa, ad in inimitg dils Confederai. Era ella sto vegnir a Zug el camp e duess dar fiug il camp dils Confederai, nua che Hermann Staufacher sesanfla. Mo lez trapla e fui cun ella sur il lag a Sviz. Ei vegn tiella battaglia ed ils Confederai gudognan ed il Rotenburger (rival de Staufacher) survegn sia pagaglia. — Ina cuedia che dat neginas difficul-tads. — La lub. de repr. dat il translatur.

Gieri Vincenz: Il zennet de s. Gioder a Gsteig. Cuedia populara en 5 acts, da Olga Kaiser. *Persunas:* 11 u., 12 f., pievel, affons. *Temps:* 1555—1556. *Liug:* Gsteig. *Cuoz:* ca. 3 uras. *Cuntegn:* Nb.: Nunenconuscent a nus, havend buca giu il mscr. enta maun. Savend denton ch'il translatur impunda siu temps mo per buns tocs, recummandein nus era quel. Mscr. e lub. ein de retrer dal translatur.

Secunda partizium

*Cumedias pli levas, cumedias spasmus e scenas humoristicas,
bein adattadas per las relaziuns della tribuna della tiara.*

P. Baseli Berther: Il spazzatgamin. Cumedia originala en dus acts. *Persunas:* 12 u. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* Ina stanza de nobel cun treis eschs. *Cuoz:* In' ura. *Cuntegn:* Ina historia plein spass ed humor. Scumbegls, characters, ductrinas à la Molière. Toc tuttavia adattau per tribunas pli pintgas. Pintgas pretensiuns en tuts graus, deno quei che pertegn las duas, treis rollas principalas. Quei toc ei vegnius daus pli che 100 ga ed ei enconuschents ell'entira tiara. Compariu en: Annalas XI.

Sur Gion Cadieli: Il fegl scumbegliau. Cumedia spasmus en 3 acts, transladata libramein. Nb.: Pli bia savein nus buc indicar, essend ch'il mscr. sesanfla buca pli els mauns digl arranschader. Mo nus recummandein il toc, seigi el nua ch'el vegli, savend che Sur G. Cadieli capescha zun bein il translatar.

Cadosi, Anna: Miezmiur e miezutschi. Duas scenas. *Persunas:* 1 u., 3 f. *Tains:* Presaint. *Lia:* Ena stiva da purs. *Cuoz:* Ena mes' uretta. *En rumontsch da Schons.* *Cuntegn:* La viseta d'ina onda da Turitg ad Andeer. Il sal e peiver de quest toc propi spirtus e spasmus, consista enten la lecziun, co nies romontsch vegn maltractaus en bia loghens de nossa tiara, oravon tut cun scrottas tudestgas tut in tener — ch'el ha veramein la paretta d'in miezmiur e miezutschi. — Quella cumedietta meritass de vegnir dada en tut ils idioms romontschs naven da Domat entochen sur Glion si, mo era en auters loghens bastardai... Mscr. e lub. ein de retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Dr. Gian Caduff: Pur e lescha. Burlesca purila en dus acts. Original. *Temps:* Present. (Denter igl emprem e secund act in interval de circa 15 dis.) Motto: Il pur culla caultscha rutta / sto trer vi la bargada tutta! — Quei ei era il cuntegn dil toc zun adattau per la tribuna della tiara, e quei per ier, oz e damaun. In bien

toc en tuts graus, cunzun per tuts quels che verteschan la ver-
dad. — La lub. dat igl autur. Exemplars sesanflan era en mscr.
ella Bibl. della LR., Cuera.

Dr. Gian Caduff: Sonda sera: Scenas popularas ord la veta de nos
mats e mattauns. Scenas de tempra realistica e de suér propi in-
digen. Nb.: Nus seregurdein de haver legiu ina gada quella cu-
medietta; ella ei de nies saver aunc mai vegnida dada. Mo ton
sco nus seregurdein, astg' ins recummandar quella ruasseivla-
mein. — Pli bia sclariment e lub. dat igl autur.

Geli Caduff: Il testamaint. Cumedia en tres acts da H. Guggenbühl.
Per ladin da M. Rauch. *Versiun en rumontsch da Schons. Per-
sunas:* 11 u., 4 f. *Tains:* Presaint. *Lia:* Stanza. *Cuoz:* 1½ura.
Cuntegn: Legher e zun interessant cass de testament. Ierta, scum-
begls, rampins, mo il davos sesligia il nuv per bien e prò della
caussa e dils vers. — In toc plein veta e tensiun e de vera tempra
populara, veramein adattaus per la tribuna populara pintga. —
De retrer en mscr. dalla Bibl. della LR., Cuera.

Benedetg Caminada: Schi bia en inaga. Cumedia spasusa en 5 acts
da Wehrli. *Persunas:* 10 u., 6 f. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* In
laboratori de calgers. *Cuoz:* Strusch 2 uras. *Cuntegn:* Tilatrau,
il calger, ha tratg il numer grond della lotteria e — survegniu
schumalins. In lumpazzi senezegia de cuglienar el. Tut va alla
grada entochen il davos mument . . . Mo ina feglia de Tilatrau ei
s'empermessa cun in detectiv e lez dat la viulta radicala all' hi-
storia. — Mscr. e lub. ein de retrer dagl arranschader, Trun.

Bendetg Caminada: La taglia de mats vegls: Cumedia en 3 acts da
Gfall. *Persunas:* 9 u., 5 f. *Temps:* Present. *Liug:* Duas stivas,
in' ustria. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Pieder de Caschliun ha
duas feglias: Ina auda mal, l'autra ha in stermentus guotter. Lur
frar maridass bugen, mo entochen che las duas soras ein buca
suttetg va ei buc. Dus mats vegls vegnan sfurzai de maridar
quellas bialas per buca stuer pagar la taglia de mats vegls —
e dattan il plaid. Il davos mument, cura ch'ei vesan ch'ei ein
vegni menai davos la cazzola biebein, vulan ei retrer il plaid, mo
negin perdun pli! Tgi che di A sto era di B. — La lub. de repr.
dat il translatur.

Benedetg Caminada: La habitaziun libra. Cuedia en 3 acts da Emil Sauter. *Persunas:* 7 u., 6 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* 2 uras. *Cuntegn:* Igl affitader ha detg giu la casa. Survegnir in niev affitader tenor giavisch ei hanau e procurescha ina complicaziun sin l'otra. La finala ein tuttas breigias stadas adumbatten; ei resta tiel veder e sil pei vegl, mo il capavel ei ch'il fegl digl affitader marida cun la feglia dil patrun casa. — La lub. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Il Stoffel sco vetrinari. Cuedia en 4 acts. Original. *Persunas:* 11 u. *Temps:* Oz. *Liug:* Ina ustria, avon l'ustria, in liber plaz. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Il renomau Stoffel ei puspei ella tiara e cugliuna tut tgi ch'el po tier: ustiers, giedius, polizists e detectivs. — La lub. dat igl autur.

Benedetg Caminada: L'onda Tina e siu milliun. Cuedia originala en 4 acts. *Persunas:* 6 u. *Temps:* Present. *Liug:* In liber plaz, ina stiva. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Dus cugliuns han intervegnu ch'il calger dil vitg spetga l'arrivada de si' onda. Els engolan resti de femna e sepresentan a quel sco onda e nevs; tilan giu ad el tgei ch'ei pon e dattan da crer ch'ei fetschien si ad el ina massa daners. Il pli legher ei lu aunc ch'ils geraus de vischnaunca ein tut inamurai ell' onda — ch'ei atgnamein in um. — La lub. de repr. dat igl autur.

Benedetg Caminada: Il spus en falla. Cuedia originala en 2 acts. *Persunas:* 8 u., 4 f. *Temps:* Oz. *Liug:* Duas ustrias. *Cuoz:* 1½ ura. *Cuntegn:* Il calger dil vitg sa buca far auter che dir manzognas. El metta pag ded esser maridaus en in onn. L'onda enquera ina spusa per el; el sbaglia ed anfla in' outra, damonda la parlara de maridar e sa la finala nuota seretrer pli.

Benedetg Caminada: Crispin en melli jétgas. Cuedia en 3 acts, arranschada per romontsch. *Persunas:* 6 u. *Temps:* Present. *Liug:* Duas stanzas. *Cuoz:* Ina bun' ura. *Cuntegn:* Scumbegls, risadas, viriveris e situaziuns comicas tut in tener. Strusch de vegnir ord il rir. — O ri, riei! — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Absolut ruaus de dumengias. Cuedia spassusa en in act. *Persunas:* 3 u. 3 f. *Temps:* Oz. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* Ina mes' uretta. *Cuntegn:* Igl εμπrem gerau de visch-

naunca vul introducir il cumplein ruaus della dumengia, mo sto gleiti sefar en che quei ei buca pusseivel, pertgei ch'el vegn quei di bia pli staunchels che avon — e declara la finfinala ch'ei dueigi restar sil pei vegl. — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: La famiglia Schlumpf. Cuedia en treis acts da Emil Sauter. *Persunas:* 11 u., 9 f., hosps. *Temps:* Oz. *Liug:* Ina stiva; avon in hotel. *Cuoz:* ca. 1½ ura. *Cuntegn:* Signur Schlumpf vul ir en vacanzas, mo tut va il davon davos; enstagl de ruaus ha el mo stentas e quitaus. Il decuors dil toc sviluppe-scha ina complicaziun sin l'otra ed ina attracziun nundetga. — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Il dressader d'animals. Cuedia spasusa en 3 acts da Zimmermann. *Persunas:* 10 u., 4 f. *Temps:* Cura che igl ei. *Liug:* Avon in' uustria; ina stiva. *Cuoz:* ca. 2 uras. *Cuntegn:* Il dressader d'animals ei turnaus ord igl jester ed anfla siu amitg che veva gidau el ord las stretgas en gronda miseria. El sere-solva de gidar igl amitg e dressescha en moda exemplarica la dunna e la sira de siu amitg. La fin della canzun ei: Ch'el marida sez la pli nauscha femna ch'ei ussa bunamein in aunghel — ni silmeins in tschut. — La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Puorla de schubergiar. Cuedia spasusa en 4 acts da S. Stebler. *Persunas:* 5 u., 5 f. *Temps:* Present. *Liug:* Duas ga in biro; in' uustria. *Cuoz:* ca. duas uras. *Cuntegn:* La cuedia demonstrescha il far e demanar de dus concurrents. La finala s'uneschan ils cors e las fabricas ed ei dat ordlunder mo ina firma. In toc de veta e humor, sco ins sa ir ad encurir. — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Tgei ch'il polizist Meier hat jatg atras ina dumengia. Cuedia spasusa en 3 acts da Morf. *Persunas:* 5 u., 3 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva, in' uustria, in liber plaz. *Cuoz:* Ina bun' ura. *Cuntegn:* Quei toc descriva tgei che sa tut schabegiar cun in polizist duront in di ora, cunzun sche quel ha buc inventau la purla e vul tuttina mussar sia sabientscha. — La lub. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Il profet dell' aura. Cuedia en dus acts. *Persunas:* 5 u. 2 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva, in' uustria. *Cuoz:*

Ina buna mes' ura. *Cuntegn*: Complicaziuns, scumbegls e risadas sin risadas. — La lub. dat igl autur.

Benedetg Caminada: Cardientschas blauas. Cuedia adattada en 3 acts. *Persunas*: 8 u., 6 f. *Temps*: *Ozildi*. *Liug*: Duas differentas stivas. *Cuntegn*: Risadas dall' entschatta entochen alla fin. — De retrer dagl arranschader.

Benedetg Caminada: Zic-Zac. Cuedia en in act da Zimmermann. *Persunas*: 2 u., 2 f. *Temps*: Present. *Cuoz*: Mes' ura. *Liug*: Ina stiva. *Cuntegn*: Risaglias de bargir dil rir. O ri, riei! — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Sia suletta feglia. Cuedia originala en 3 acts. *Persunas*: 6 u., 5 f. *Temps*: Present. *Liug*: Ina stiva. *Cuoz*: ca. 1½ ura. *Cuntegn*: Demai ch'il bab enquera per tut sias feglias in um reh, secrei el de stuer tener tschelau ch'el hagi tschun feglias. El vegn aschilunsch de far crer sias tschun feglias, che mintgina seigi la suletta feglia. Cura ch'el ha suttetg la davosa, lai el saver ch'era el seigi turnaus a maridar ed hagi en cuort de spitgar giuventetgna. Ina cuedia d'attracziun e variaziun. — De retrer dagl autur.

Benedetg Caminada: Il letg striunau. Cuedia spasusa en 3 acts da Lee. *Persunas*: 7 u., 5 f. *Temps*: Present. *Liug*: In laboratori de tapezader, in liber plaz cun in lag, ina combra. *Cuoz*: 3 uras. *Cuntegn*: Negin sa sminar tgei scazis ch'ina madrazza veglia po cuntener. Quella madrazza dil letg striunau ha ina valeta immensa — e fa la finala quater ventireivels pèrs. Il cuntegn ei hanaus e complicaus, mo fetg adattaus. Ei dat risadas sin risadas. — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Il parler Moser avon dertgira. Cuedia originala en in act. *Persunas*: 4 u. *Temps*: Oz ed adina. *Liug*: Sala de dertgira. *Cuoz*: Ina misura. *Cuntegn*: In raffinau e legher parler, che piarda mai la balanza. Situaziuns de rir de schluppar. — La lub. dat igl autur.

Benedetg Caminada: Tgi ei signur e patrun en casa? Cuedia originala en in act. *Persunas*: 8 u. 3 f. *Temps*: Oz. *Liug*: Ina stiva de pasterner. *Cuoz*: 40 minutas. *Cuntegn*: Quella cuedia muos-

sa co ina nauschira femna sa vegnir curada e medegada da siu tissi. — La lub. dat igl autur.

Benedetg Caminada: Il genau sbuserau. Cumedia immitada en in act. *Persunas:* 6 u., 3 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stizun. *Cuoz:* 45 minutas. *Cuntegn:* Ei vegn mussau, co in genau de pauc tgau dat en fussau dal sbuserau ch'el ei staus. Risadas senza fin e misericordia. — La lub. de representaziun dat igl immitader.

Benedetg Caminada: L'inspecziun. Burlesca en in act. Immitau. *Persunas:* 4 u. *Temps:* Cur ch'igl ei. *Liug:* Enzanua. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Cuntegn:* Fétgas, risadas, temas ed anguoschas e puspei risadas. In toc propi spasmus! — De retrer dagl immitader.

Benedetg Caminada: En tschien anguoschas. Cumedietta en in act. Original. *Persunas:* 4 u. *Temps:* Present. *Liug:* Ina combra. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Cuntegn:* Anguoschas senza fin pils acturs — risadas sin risadas pils aspectaturs. De retrer dagl autur.

Benedetg Caminada: Jeu maridel buc. Cumedia spasusa en in act da Seifert. *Persunas:* 4 u. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Cuntegn:* Treis mats vegls han fundau in' uniun; in de quels vegn malfideivels all' uniun ed enquera ina dunna entras la gasetta. Ils dus amitgs fan lur offertas e seprentan al tierz sco femnas e stermentan giu el da tala maniera, ch'el engira de mai ver marveglias pli de femnas. — La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Augustin il tapalori. Cumedietta transladata. In act. *Persunas:* 4 u. *Temps:* Oz. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Cuntegn:* Per buca stuer maridar cun ina giuvna ch'el po buca ferdar, sto il signur dr. giugar la rolla dil tapalori, ed anfla cheutras sia ventira ensemen cun siu amitg ch'anfla schizun ina mina ded aur. — La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Oz vegn maridau. Cumedietta en in act. Immitada. *Persunas:* 7 u. ni 6 u. ed 1 f. *Temps:* Adina. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* Mes' ura. *Cuntegn:* Risaglias e risadas. — De retrer dagl immitader.

Benedetg Caminada: Il comiau dil schuldau. Cumedietta en in act da J. Stebler. *Persunas:* 3 u., 3 f. *Temps:* Da survetsch militar.

Liug: Ina stiva. *Cuoz:* 35 minutas. *Cuntegn:* La schuldada ei sil precint de bandunar il vitg ch'els han giu de pertgirar duront l'uiara. Ei semuossa lu ch'els han pertgirau e sestentau bia pli fetg per las mattauns; e lezzas per part han cuglienau la schuldada, e la schuldada buca meins las mattauns. Propi ina complicada caussa, cungida cun bien humor. — De retrer dal translatur.

Benedetg Caminada: Il punct ner. Cumedia en 3 acts da J. Stebler. *Persunas:* 5 u., 4 f., entginas rollas mettas. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva, in' uustria, ina sala d'in hotel. *Cuoz:* 2 uras. *Cuntegn:* In tac ner vid in culiez ei il punct culminont, mo entras quei tac el culiez d'ina matta neschan aunc massas puncts ners e bunamein tuts han entochen la fin in tal. La cumedia ei d'in humor e d'ina satirica dall' entschatta entochen la fin. — La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Co vegn jeu energics? Cumedieta immitada en in act. *Persunas:* 2 u., 3 f. *Temps:* Oz ed adina. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* 40 minutas. *Cuntegn:* Ei setracta cheu co in tissi d'ina femna vegn curada per ina e peradina. — La lub. dat il translatur.

Benedetg Caminada: L'emprova de teater. Cumedia en 2 acts da J. B. Jörger. *Persunas:* 8 u., 6—7 f. *Temps:* Da Tscheiver. *Liug:* Stiva; ina bargia de lenna. *Cuoz:* Circa 1½ ura. *Cuntegn:* Ils vischins han legiu ch'ei vegni fatg teater ella vischnaunca vischinonta e perquei vulan els era buca star anavos. La suprastonza pren rigurusamein en egl la caussa ed igl emprem gerau scriva sez il drama. Las consequenzas ein tragicas e caschunan risadas sin risadas. — La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Sin tscherca d'ina spusa. Cumedieta en in act. *Persunas:* 3 u., 3 f. *Temps:* Oz, damaun ed adina. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* 40 minutas. *Cuntegn:* In' episoda sin l'otra ed ina pli legra che l'otra. Propi sco ei va e sa adina ir sin quest mund rodund. La lub. dat igl autur.

Benedetg Caminada: Il ladrin. Cumedieta en pliras scenas da J. B. Jörger. *Persunas:* 8 u. *Temps:* Oz ed adina. *Liug:* Ina combra. *Cuoz:* ca. in' ura. *Cuntegn:* In prigulus lader ei mitschus ord perschun. La suprastonza d'in vitg vul gudignar il premi ch'ei

screts ora per l'arrestaziun dil lader. Scadin vul sez gudignar il premi e la finala sblundregia il lader quels della suprastonza, suenter che mintgin ha pegliau il schani e vul menar el a Cuera. La lub. de repr. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Il nuv el fazelet de nas. Cumedia spasusa en dus acts da Stebler. *Persunas:* 4 u., 3 f. *Temps:* Present. *Liug:* Ina combra. *Cuoz:* In' ura. *Cuntegn:* Quella cumedia muossa co ei sa ira cun far nuvs el fazalet de nas. Il miedi distract emblida perfin sias atgnas nozzas ed ils pazients lai el star notgs ora silla sutga d'operaziun . . . La lub. dat il translatur.

Benedetg Caminada: Co Giachen Compatsch vegn tribulaus. Cumedia en 3 acts da Huggenberger. — (*En lungatg da Schons da Stiafen Loringett.*) — *Persunas:* 4 u., 5 f. *Temps:* Oz. *Liug:* Ina stanza. *Cuoz:* 1 $\frac{3}{4}$ ura. *Cuntegn:* Quella cumedia muossa ch'ina superstiziun sa er' esser ina malsogna. Co quella vegn curada, gliez ei il misteri della cumedia e tegn en atenziun igl auditor entochen il davos mument. — La lub. per la versiun sursilvana dat il translatur B. C. — Per quella de Schons la Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Gieri Dolj: Il tains nov. (Toc en lungatg de Schons.)

Tani Dolj: Il strign da mulegn. (Medemamein.)

Gian Fontana: Il spusalizi per forza: Cumedia en in act da A. Huggenberger. *Persunas:* 1 u., 3 f. *Temps:* present. *Liug:* Stiva de purs. *Cuoz:* Ina bun' ura. *Cuntegn:* Ina vieua mira de saver maridar ina de sias feglias. Il zavrin Plasch, mat vegl els 40, para ded esser ina buna partida, mo buca tenor il gust dellas mattauns della vieua. Ellas desegnan mo las umbrivas de quel. E cul temps seresultesch' ei che la mumma (la vieua) plai meglier al mat vegl che sias mattauns. Il davos di ella «gie» e marida il schani. — Ina dellas pli bialas burlescas purilas ch'existan. Svi-luppaziun ed embrugls sefundeschan silla stupenta characterisaziun dellas persunas. La lub de repr. dat la Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Gian Fontana: Mustga e cavagl. Scenas humoristicas. Original. *Persunas:* 2 u., 8 f. *Temps:* Oz ed adina. *Liug:* Sin cadruvi;

davostier casas, ina fontauna, duas vias secruschan. *Cuoz*: Ina mes' uretta. *Cuntegn*: Tipica scena de paterlieras, dada amiez il vitg sper fontauna; buna caratteristica, plein humor. Cheu vegn veramein fatg in cavagl ord ina mustga! Scenas bein adattadas per occasiuns de societad. — Compariu sco separat ord il: «Per Mintga Gi» 1938. La lub. de repr. dat la Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Sur Dr. C. Fry: Mal ils dents. Cuedia humoristica en in act. *Persunas*: 3 u. e 3 f. *Temps*: Da nos dis. *Liug*: Nua ch'igl ei. *Cuoz*: Ina mes' ura. *Cuntegn*: Bien lungatg popular, bien humor, situaziuns de rir e bargir. — In toc sco fatg per recreaziuns de societads. Negins cuosts pertuccont scenerias e costums. — La lub. de repr. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Il barsau-lieur. Burlesca en in act. *Persunas*: 4 u., 4 f. *Temps*: Hodiern. *Liug*: Cuschina u stiva. *Cuoz*: Mes' ura. *Cuntegn*: Toc plein veta ed humor e d'in cul extraordinari. In barsau-lieur che fa miau-miau tier mintga buccada, mo che gusta tuttina oreifer. — La lub. de repr. dat igl autur.

Stiajen Loringett: Il student agl paradis. Cuedietta da Hs. Sachs. *En lungatg da Schons.* Nb.: Pli bia mira: Seeli, C., sut il medem tetel en lungatg sursilvan.

Stiajen Loringett: Il lader. Treis maletgs da Hs. Sachs. *Persunas*: 3 u., 1 f. *Tains*: Presaint. *Lia*: Stiva. *Cuoz*: Ina mes' uretta. *Lungatg da Schons.* *Cuntegn*: Ina legra burlesca dada d'in lader. Buna translaziun en rema e ritmus. Decuors frestg e natural, spirtus e plein humor. In marcau vacca sbuserau... De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR.

P. Alex. Lozza: Las baterlieras. Cuedia originala en in act da Alf. Tuor. *En lungatg surmeiran.* Nb.: Pli bia mira sut: Alf. Tuor, nua ch'ei vegn plidau dal medem toc.

P. Alex. Lozza: Igl diavel e la femna viglia. Cuedgia da Hs. Sachs. Cuedia spasusa d'in humor natural e spirtus. Nb.: Havend buca giu il mscr. enta maun savein nus buca dir depli. Mo aschi-bein igl autur original, sco era il translatur ein sufficienta capara per astgar recummandar quei toc. — La lub. dat il translatur, Salouf.

P. Alex. Lozza: Igl fotograf malpaztgaint. Ena curta cumedgia original. *Persungas:* 8 u. il bia catschadurs. *Taimp:* Avon 10 onns. en atelier d'en fotograf. — *Cuntign:* Dus amprendists votan far eir per sies fatg igl sies patrung malpaztgaint ed ampostan parchegl clients tgi fon igl neir mez nar. — Chella cumedgia so neir representada er da scholars. Igl bun umor n'è betg tschartgea, ma sa resultescha or digls divers tips bagn caracterisos. — Mascr. e lub. dat igl autur, Salouf.

P. Alex. Lozza: Ena innocenta svandetga. Cumedgia an 1 act. Original. *Persungas:* 8 u. il bia catschadurs. *Taimp:* Avon 10 onns. *Li:* Ena sala d'ustareia, cun ena meisa an furma d'en T. *Cuoz:* Ina ura. *Cuntegn:* Dramatisaziun d'ina vera historia de sfrusch e de sias consequenzas. La caracterisaziun dils catschadurs en suspect ei grondiusa. Il pli fin ei il president daus, perfetg en siu entir far e plidar ed oravon tut en quei che lavura en siu intern. Mo era ils «giros» ein desegnai ch'ei vegnan mai emblidai. Cuntut in toc de profunda enconuschientscha dils differentes tips; plein humor natural ed era cunghi fetg e bein cun sal e peiver. — Translaziuns en auters idioms fussen de recummandar. — Compariu en: Igl Noss Sulom, 14a ann., 1935.

Dr. Fl. Melcher. Jau a la mi sira. Cumergia an en act suainter Paul Perron. *En rumontsch da Schons.* *Persunas:* 1 u., 3 f. *Tains:* Presaint. *Lia:* Martgea da provinzia. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Toc humoristic d'emprema classa. In schiender che sedat ora per siu quinau, per emprender d'enconuscher sia sira. Tgei legras situaziuns e tensiuns, entochen che tut sesligia per grond plascher de tuts. — Mscr. e lub. de repr. dat la Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Dr. G. Nay: Il calger sco gerau. Cumedia originala en 3 acts. *Persunas:* 18 u., 2 f. *Temps:* Oz e pli baul; sco ins vul. *Liug:* Run-caglia. Sceneria: Stiva de purs. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Ina cumedia spassusa de spert ed humor che va ora silla veglia ductrina: Calger stai tier tiu laisch! Bien romontsch e suér indigen. De recummandar a Cumpignias de mats. — Compariu en: Annalas XXIX.

Bonifazi Plaz: Igl parler Moser avant dartgeira. Cumedgia spassusa an en act. *Persungas:* 4 u. *Taimp:* Presaint. *Lia:* Sala da dertgei-

ra. *Cuoz*: $\frac{1}{2}$ ora. *Cuntegn*: Mira sut: Benedetg Caminada, igl autur de questa cumedia spasusa.

Bonifazi Plaz: *Igl recrut*. Cumedia spasusa (ualti probabel). Nus savein mo ton, ch'il toc ei vegnius daus differentas gadas, mo havein buca giu caschun de prender investa el text. Essend ch'il translatur fa buna lavur, recummandein nus quei toc als acturs de Surmeir.

Bonifazi Plaz: *Igls Franzos vignan*. Cumedia militara an en act da A. Angst-Burkhardt. Libra versiun rumantscha surmeir. *Persungas*: 7 u., 1 f. *Li*: En plaz liber dasper igl cunfegn franzos. *Cuntegn*: Saun e bien humor. Ils pertgiraders dils confins vesan spërts-inimitgs. Tgei legras situaziuns! In toc che ha senza dubi in bi success. — Compariu en: Igl Noss sulom, 16a ann. 1937.

Bonifazi Plaz: *L'irta d'en cart milliung*. Cumedia an en act da Bernhard Meinecke. *Mess an rumantsch da Sursés*. *Persunas*: 5 u. e 4 cantadurs, 2 f. *Temps*: Present. *Liug*: Ina stanza. *Cuoz*: $\frac{3}{4}$ ura. *Cuntegn*: En patrung-tgesa e speculant, tgi liegescha sen l'irta d'en cart milliung da sia onda ainten igl Tessin. Papa Padrot vot cun chel colp sarrar giu sia carriera da speculant. Gl'è detg legher da vurdar scu igl amant da sia feglia peglia ch'el l'onda e scu a madem taimp igl veneratour dalla fantschela vign stgampanto dalla schalusadad. Gl'è episodas da fulminanta comica . . . De retrer dal translatur surmeiran.

Bonifazi Plaz: *La veiadafer sursilvana*. Cumedia d'Alfons Tuor. *Mess an rumantsch da Sursés*. (Pli bia davart il toc sco tal, mira: La viafier sursilvana, sut: Alfons Tuor. — Cheu suenter.) Il text surmeiran ei da retrer da Bonifazi Plaz.

A. Schwarz, scolast: *Clau miedi*. Cumedia originala en 2 acts. *Persunas*: 5 u. *Temps*: Oz, ni era pli baul. *Liug*: Sempla stiva de purs. *Cuoz*: Ina mes' ura. *Cuntegn*: Ina farsa plein humor e suér indigen. Il miedi de tschels onns; il pur malsaun, superstizius, cun si' idea dil «turnighel» ed autras engravadetgnas . . . Legher toc de zun paucas pretensiuns. — La lub. de repr. dat igl autur, Trun. — Il toc ei compariu en: Annalas XX.

C. Seeli: *Il lader*. Toc humoristic da Hs. Sachs, transl. ord igl Engiadines. *Persunas*: 3 u., 1 f. *Temps*: Cura ch'igl ei. *Liug*: Ina

- stiva. *Cuntegn*: Il toc ei localisauus detg pulit. Frestg e bien humor e d'ina certa spirtusadad, sco tier tut las cumediettas de Hs. Sachs. — In fin lader en tuts graus. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera. (Pli bia mira sura sut: S. Loringett.)
- C. *Seeli*: *Il student enta Parvis*. Cumedietta humoristica en in act da Hs. Sachs. *Persunas*: In pur, sia dunna, in student. *Temps*: Cura ch'igl ei. *Liug*: Ina stiva de purs; contrada libra. *Cuoz*: ca. mes' ura. *Cuntegn*: In scolar della scola nera raqueta ad ina pura ch'el vegni da Paris. Ella capescha: *Paradis*, e vess bugen novas de siu emprem mariu. Il student fa quei e per finir dat la dunna ina summa ad el, per schar purtar quella a siu emprem mariu . . . Siu secund um cavalchescha suenter per far turnar il scolar ils daners. Il pur dat ad el il cavagl per tener in mument; il scolar seglia en siala — e scappa. Turnond il pur senza cavagl, di el alla dunna, ch'el haigi dau il cavagl al student per ch'el seigi pli spert enta Parvis. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR. (Text per Schons, mira sura sut: S. Loringett.)
- Caspar Spescha*: *Co Giulita nauscha vegn moderada*. *Persunas*: 3 u., 1 f. *Temps*: Present. *Liug*: Ina cuschina, ni stiva. *Cuoz*: Ina buna mes' ura. *Cumedia en in act*: *Cuntegn*: Ina cumedia spasusa plein veta e slonsch. Plirs beingartegiai rampins cureschan quella sibla d'ina massera, che sto la fin de tuttas fins perfin veser spèrts . . . Bein dada, ei quei ina cumedia che ha senza falir bien success. — De retrer dagl autur, Caspar Spescha, Cuera.
- Aljons Tuor*: *Il gerau de Schlans*. Cumedia en in act. Original. *Persunas*: Il gerau, zacons schuldaus. *Temps*: 1799. *Liug*: En stiva dil gerau de Schlans. *Cuoz*: Ina mes' ura. *Cuntegn*: Sin lur cuorsa de rapina vegnan zacons schuldaus franzos era tochen Schlans, e fan ver steilas il gerau . . . Scenas de seventscher dil rir. Nb.: Nua ei quei toc comparius? Ni exista el mo en mscr.? Quella cumedietta ei era vegnida transladata *en lungatg de Surmir* e dada a Riom.
- Aljons Tuor*: *La recrutaziun*. Cumedia en dus acts suenter in original tudestg. *Persunas*: 12 u. *Temps*: Present. *Liug*: Ina stanza. — Indicaziuns pertenenent il metter en scena sesanflan tiel text.

Cuoz: Ina ura. *Cuntegn*: Toc humoristic d'emprema qualitad. Burlesca adattada e caracterisada tenor las relaziuns campestras. In humor natural che fa bein al cor. Tut las mendas de quels umens de lenn vegnan ridiculadas senza offender... Cuedia zun bein adattada per seras de recreaziun de nossas Cumpignias de mats. Cuosts negins e lev de dar. — Compariu en: Tschespet 16.

Alfons Tuor: *Retg Herodes*. Ina farsa en dus acts en libra versiun. *Persunas*: 9 u., 2 f. *Liug*: Ina stiva en casa dil pur Sabitut. *Temps*: Calonda avrel digl onn current. *Cuoz*: ca. in' ura. *Cuntegn*: Stupentas scenas humoristicas che san vegnir localisadas tenor il liug de representaziun, mintgamai e sco ei plai. In toc de students che fa rir de bargir. Lungatg e tempra trasatras popular e caracteristic per nossas relaziuns tut spezialas. — Era quei toc ei veramein adattaus per seras hilaricas de nossas Cumpignias de mats. — Comparius en: Tschespet XVI.

Alfons Tuor: *La viafier*. Cuedia en 3 acts. *Persunas*: 10 u., mattatschaglia. *Temps*: Oz, e cura ch'igl ei. *Liug*: Enzanua en Surselva. *Cuoz*: In' ura. ca. *Cuntegn*: Ei settracta d'ina cuedia spassusa, d'ina storgia de students che vegnan de cuglienar in ustier ed enqual auter pur de bein. L'idea de questa cuedia ei empristada dal tudestg, mo ella ei elaborada trasatras en moda tuttavia originala. — Ils students portan vestgius ordinaris. Ei settracta d'in toc che fa buca grondas pretensiuns alla tribuna, era buc als acturs. — Comparius ei quei toc gia pli baul sut il tetel: «La via-fier sursilvana», en: Annalas XVII. E pli tard en: Tschespet XVI., sut il sura tetel.

Gieri Vincens: *Sera hilarica cun impediments*. Cuedietta en in act. *Persunas*: 5 u., 4 f. *Temps*: Present. *Liug*: Ina stanza. *Cuoz*: ca. 40 minutas. *Cuntegn*: Sensibels sco in iev senza crosa pren il president d'ina sera hilarica tut sco in' offensiun personala, seigi la viseta d'in malvegnu «bi» de sias mattauns ni che sias «damas» ein mai prontas per ir — ni che sia numera principala dil programm «explodescha» avon che temps cun tun e cametg! Prius ord la veta, s'adattescha quei tochet fetg bein per scadina occasiun hilarica. — De retrer dagl arranschader, Trun.

Gieri Vincens: *Il capo-situr*. Cuedietta en 3 acts da C. Freuler e H. Jenny-Fehr. *Persunas*: 7 u., 5 f. *Temps*: Oz. *Liug*: Cucagna.

Cuoz: 1/2 ura. *Cuntegn:* In fabricant de crema de calzers ha d'absolver in castitg de treis dis arrest. Per tener discus quei a sia consorta, dat el de crer a quella ch'el mondi duront quels dis sin ina fiasta de tir. Siu compogn Gieri Nannatutta, in bienatsch, representa il fabricant duront quels dis el stan de sittar, ferton che lez sesa en arrest e sevila da gust. La feglia dil survigliader digl arrest, la nunenconuschenta muronza dil feagl dil fabricant, segida pruamein cuagl arrestant e dat ad el la finala la libertad avon che temps. Quei ei al fabricant fetg surviu, pertgei Gieri N. ei denton — ord spir tuppada — vegnius capo-sittur sut num dil patrun ed a casa vegn preparau ina recepziun festiva pil «herox». Il survigliader digl arrest ei era presents alla festività e caschuna situaziuns comicas de schluppar dil rir. Treis servis de tee, in spusalezi e la dubiusa rehabilitaziun dil renomé della firma de crema de calzers formeschan la conclusiun. — La lub. de repr. dat igl arranschader, Trun.

Gieri Vincens: L'emprema numera. Cumedia spassosa en 3 acts da C. Freuler e H. Jenny-Fehr. *Persunas:* 5 u., 3 f., 1 affon. *Temps:* present. *Liug:* Sempla stiva. *Cuoz:* 2 uras e mesa. *Cuntegn:* Calger Tilatraus viva en carplina cun sia consorta e vul ir per siu fatg. Quei mument vegn la feglia cun la legrevla nova che la mumma hagi tratg l'emprema numera d'ina lotteria — 50 000 frs. Ussa stess il meister magari vinavon; mo la dunna spedescha giuado malamein el e siu gidonter. Quels dus dattan gronda stenta de puspei vegnir en grazia tier la «signura». Quei reussescha finalmein suenter grondas difficultads. La finala ston aber tuts endrièscher, che l'emprema numera croda buca alla mumma, mobein al malvesiu muronz della feglia. — In toc actual... La lub. de repr. dat il translatur, Trun.

Gieri Vincenz: In crap giud il cor. Cumedia spassosa en 3 acts da C. Freuler e H. Jenny-Fehr. *Persunas:* 6 u., 4 f., ina capella de sault. *Temps:* Present. *Liug:* Ina stiva de purs. *Cuoz:* 1 1/4 ura. *Cuntegn:* Tobias, il malizius fumeagl dil pur de Tschuppina, survegn da siu patrun cammond de — en sia assenza — haver igl egl aviert sin tut — casa e cuort — cumpriu la matta! L'attenziun vegn aber turbelada dil «vin federal» e dat caschun all'uniun dramatica dil vitg — tier la quala era la feglia dil pur auda

— de far in' emprova de teater en stiva dil pur. Returnond quel entuorn mesanotg nunspetgadamein a casa, scappa la societad sin tuttas vards e mo in «cavalier» resta «sfurzadamein» anavos. El ha caschun de dir al pur — ch'ei fetg superstizius — siu meini e de sfurzar quel de dar ad el il maun de sia matta «en secret». Arrivond l'otra damaun il «bi» empustaus dil bab per la matta cun gigias e trompettas, declara l'onda-madretscha ch'el seigi ussa d'avonz — la musica sappi aber sunar per il niev pèr. — La lub. de repr. dat il translatur, Trun.

Gieri Vincenz: Il pazient. Cumedietta en in act da C. Freuler e H. Jenny-Fehr. *Persunas:* 4 u., 1 f., 1 affon. *Temps:* Oz. *Liug:* Semppla stiva. *Cuoz:* ca. 40 minutas. *Cuntegn:* Ina dunnetta vegn en ina stoda situaziun! Igl inspectur della segirada vegn per «visitar» siu um, ch'ha giu in accident. Mo la casualidad vul, che quel ei negliu d'anflar quei mument. Spert decidida sesurvescha ella d'in vagant ch'arriva gest ad uras, per schar representar quel il mariu absent. Quel seviva en beinspert en sia rolla e nezegia ora quella abundantamein en sia favur, ferton che la premurada massera astga buca far «mucs». — La lub. de repr. dat il translatur, Trun.

Gieri Vincenz: La «dama en alv». Cuedia humoristica en dus acts da C. Freuler e H. Jenny-Fehr. *Persunas:* 3 u., 4 f. *Temps:* Adina. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* $\frac{3}{4}$ ura. *Cuntegn:* Dus marius che stattan bravamein sut la pantofla dellas consortas, vulan ina sera esser giuado per in pèr uras. Per saver far quei, laian els telefonar in amitg fingau ed envidar en els ad in' emprova de musica. Per «selegitimar» pli bein pren in cun el la gigia e l'auter la partitura della «Dama en alv». L'interpresa va aber empau peiziep. La survienta, che va la finala era culs dus «deserturs», sgola ensemen cun la «dama en alv» giud il sozius dil velo a motor e va persunter malamein a zuppiond. Essend igl um aunc buc a casa la damaun, vegn la dunna empau «dubiusa». Il recli anflader che vegn cun la «dama en alv», raccolta mo spir malengrazieivladad. Finalmein retuorna il «herox» cun schliata conscienza e vegn cun sias stgisas en spir svaris e difficultads! La catastrofa ei cheu! Tras in niev rampin reussesch' ei denton d'evitar in pli grond stemprau il davos mument! — La lub. de repr. dat il translatur, Trun.

Dal medem translatur ed arranschader notifichein nus aunc las suandontas cumedias spasusas de circa medem tegn e tempra, sco las sura sis. Nus fagein quei pli cuort, nunhavend giu la caschun de prender invista els resp. texts. Mo enconuschend la buna lavur de translatur de G. Vincenz, astgein nus far quei cheu senz' au-ter!

- Gieri Vincenz: In legreivel secuntrar-quen.* Persunas: 6 u., 4 f.
 » » *Ina heiclia jerta.* Persunas: 1 u., 5 f.
 » » *La dama suenter la fotografia:* Persunas: 5 u., 4 f.
 » » *Rest de Muntatsch va a Genevra.* Persunas 4 u., 1 f.
 » » *Il maglia-uffecis.* Persunas: 5 u., 2 f.
 » » *Caspar Larifari sco sculptur.* Persunas: 11 u.

Nb.: Ils 6 sura tocs consistan ord 3 e 2 acts.

- Gieri Vincenz: Mehel, il curaschus aviatur.* Persunas: 5 u., 1 f.
 » » *Il circus vegn.* Persunas: 6 u., 1 f.
 » » *In sto maridar.* Persunas: 5 u., 1 f.
 » » *Survient Gion.* Persunas: 8 u.
 » » *Preparaziun pil tscheiver en caserna.* Persunas: 5 u.
 » » *Il spert dils ménders.* Persunas: 6 u.
 » » *In impurtont nuv de caultschas.* Persunas: 3 u., 3 f.
 » » *Il misterius veglerin.* Persunas: 3 u., 2 f.

Nb.: Ils sura 8 tocs cumpeglian mintgamai mo 1 act.

- Gieri Vincenz: Il turist.* Persunas: 3 u.
 » » *La nova lescha de taglia.* Persunas: 4 u.
 » » *Il pèr manzeser.* Persunas: 2 u., 2 f.
 » » *Il balbiader.* Persunas: 3 u.
 » » *Toni va recrut.* Persunas: 2 u.
 » » *L'expediziun en la glina.* Persunas: 3 u.

Nb.: Ils 6 sura numers consistan mo ord entginas scenas; ein denton zun adattai per seradas e tuttas caschuns d'uniuns e societads.

Tiarza partiziun

*Cumedias cun cant e musica per societads pli grondas
e pli pintgas*

Dr. Hercli Bertogg: Pur e mistergner. Cun musica da *Tumasch Dolj*. *Persunas:* Pur e tut ils mistergners. *Temps:* Oz ed adina. *Liug:* Nua ch'igl ei. *Cuntegn:* Emperneivel bi giug declamatoric cun cant che representa ils avantatgs e disavantatgs de pur e mistergner, mo oravon tut il sulegl de mintga mistregn! Buns giugadurs e cantadurs san far ordlunder enzatgei en uorden. — Stampau separat ord: «Per mintga Gi» 1942. Text e musica san vegnir retratgs dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

H. Bertogg, scolast: Il viadi ellas alps. Giug cun cant da Krenger. (Die Alpenreise, Singspiel.) Mess en romontsch tenor medem cul e rema sco igl original. *Persunas:* Ina entira scola che conta e recitescha alternativamein las bellezia canzuns che sesuondan consequentamein. Stupent text e musica per scholars e scolaras de classas superiuras. De recummandar era pervia dil bi cuntegn che va zun bein a prau cun nies sentir e patertgar. — De retrer dal translatur, u era dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Donat Cadruvi: Liber mund alpin: Giug original cun cant per las scolas. *Cuntegn:* I. Cant introductiv (beinvegna alla primavera). II. Si cuolm. III. Si d'alp. IV. Conclusiun (a casa). Nus havein cheu in stupend giug cun cant, plein poesia e legria, che sa vegnir daus dals affons d'ina entira scola, essend endrizaus per chors, solos, duets e terzets. Quei giug ei scretts en rema e ritmus, proper e clar e bein adattau al sentir e patertgar affonil. — Sa vegnir recummandaus a scadina scola romontscha. — Il mscr. sa vegnir retratgs culla lubientscha digl autur, Schluain.

Gion Disch: Il cuntschacazzettas. Giug cun cant en 2 acts per solis e chors cun accompagnament de clavazin da *P. Anselm Schubiger*. *Persunas, resp. cantadurs:* 7 u. e mattatschs. *Temps:* Present. *Liug:* I. act, ina gassa aviarta en ina gronda vischnaunca grischuna; II. act, en stiva biala. *Cuoz:* In' ura. *Cuntegn:* Ina legra ventireivla historia de parlars che finescha cun spir legrias. — Stampau, Mustér, G. Condrau, 1928. De retrer da leu.

Gion Disch: Fugitivs en l'atgna patria. Nb. Tenor la pressa: Maletg characteristic *cun cant* en treis acts. Suentar igl original tudestg da Fried. Kaiser. Buna versiun romontscha. Il mscr. sesanfla probabel els mauns dil Chor viril, Trun.

Tumasch Dolf: Stiva da filar. Giug fitaus cun canzuns popularas romontschas. Rimnadas ed arranschadas e per part extra componidas per chor de mattauns, chor mischedau, chor viril e solo cun accompagnament de piano. — *Persunas:* In' entira compagnia de mats e mattauns che contan. *Temps:* Tschels onns; mo er oz e damaun. *Liug:* Ina stiva de purs en Schons ner si Surselva. Mattauns cun lur rodas, filond e cantond. *Cuoz:* Ina bun' ura. *Cuntegn:* Bellezia canzuns popularas. Ei exista depli plirs texts interligionts, in de Domat, in de Schons ed in de Surselva. — In giug cun cant ch'ei vegnius daus savens e savens e che vegn adina puspei a vegnir daus. Ei setracta d'ina «Biala stiva» veramein romontscha. — La lub. de repr. dat igl autur. Ils texts interligionts sesanflan ella Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Sur Dr. C. Fry: Preciosa: Drama romantic cun bia musica e cant, da Pius Alex Wolf. Treis acts. Musica da *Carl Maria v. Weber.* *Persunas:* 17 u., 2 f., pievel, zagrenders. Translatau en vers e rema. *Cuoz:* 3 uras. *Cuntegn:* Preciosa, ina zagrendra, trubistgescha ils cors cun sia bellezia e sia vusch. Denter ils incantai ei Don Alonzo, in niebel Spagnol. El sefa zagrender per saver suandar l'elegida de siu cor. Fatgs perschuniers vegn el menaus en in casti. Preciosa entra el casti per liberar el. Leu sesligia il misteri de sia veta: Preciosa ei la feglia de Don Fernando e Donna Clara, enguldada dals zagrenders avon 16 onns. Ei dat buc impediments denter ella e Don Alonzo, ils dus ventireivels. — La lub de repr. dat igl arranschader.

Guglielm Gadola: Las Spatlunzas: Cuedia en treis maletgs idilics ord la veta culturala dils Romontschs. Giug cun cant e musica da *Duri Sialm.* *Persunas:* 8 u., 6 f. *Temps:* Tschels onns. *Liug:* I. maletg, ina stiva de purs; II. maletg, or' el liber; III. maletg, sco igl emprem. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Ei setracta d'ina immitaziun dramatica digl enconuscent epos de G. C. Muoth, che gl'entir pievel romontsch enconuscha. — Il text ei

- de retrer dagl autur; la musica stampada da prof. Duri Sialm, Cuera.
- P. *Alexander Lozza: Niclo da Flia*. Ina cuorta scena cun cant e musica da J. G. Scheel. *Persunas*: Niclo da Flia; Annunztgeider, Chor; Echo; Igl giouen; Igl suldo; Igl eremit; Igl mediatour. *Temps*: Present. *Liug*: Nua ch'igl ei. *Cuoz*: ca. 20—25 minutas. *Cuntegn*: Patriotic e religius en tuts graus, mo buca meins poetic. Zun adattada scena per igl 1. d'uost, ni per auters dis patriotics. Era scolas superiuras astgan sefar vid quei giug. Bellezia coc, bi vestgiu! — Campariu en: Igl Noss Sulom, 19a annada, 1937. La lub. de repr. dat igl autur, Salouf.
- S. *Mani: Agl Sonderbund*. Cuedia muntagnarda an dus acts da Pierre d'Antan. Traducziun libra dal Franzos e mess an rumontsch *da Schons*. *Persunas*: 3 u., 2 f. *Tains*: 1847. *Lia*: Ina curt da campagna, da mintga man ena tgea. *Cuntegn*: Interessantas scenas ord l'uiara dil Sonderbund. Localisau en nossa tiara entras il translatur. Libra adattaziun, bien humor. *Bialas canzuns da Gustav Doret, Louis Abadie. A Trun sut igl Ischi*. Tscheu e leu scenas de cuntegn objectiv, reconcilient, cunzun alla fin. — «Tuttas canzuns franzosas ên scrittas cun accompagna-maint e da retrer da Foetisch frères S. A., éditeurs, Lausanne.» — Stampau el «Per Mintga Gi», 1940 e de retrer dalla Bibl. della LR., Cuera.
- Alfons Tuor: Il pur e cantadur*. Cuedia en in act. Pareri della pressa de tschels onns: In stupent toc cun cant, propi popular sco ils biars ded Alf. Tuor. — In toc entochen ussa strusch enconuschents, essend buca stampaus! NB. Nua sesanfla il text oz? Anno 1907 ei quei toc vegnius daus dalla Cumpignia de mats Zignau.
- Gieri Vincenz: Enzaconts giugs cun musica instrumentala e cant.*
 » » *In' emprova de musica el bien temps vegl.* (Zacontas scenas.)
 » » *Fratgas al signur president.* (Cun plaid e musica.)
 » » *Il «trumbetter de Säckingen».*
 » » *La victoria dil musicant.*
- Nb.: Quellas 4 zun praticas inscenaziuns cun musica instrumentala, san vegnir retratgas dal translatur, Trun.

Quarta partiziun

Giugs e cumediettas per affons pigns e pli gronds.

Gion Murezi Arpagaus: Representaziun de Nadal. En treis acts cun cant. Giug de Nadal per affons de scola. *Persunas:* 2 buobs, 6 buobas, aunghels. *Temps:* Nadal-Nötg. *Liug:* En scola, ni era a casa. *Cuoz:* Ina mes' ura. *Cuntegn:* Dramatisaziun d'ina biala legenda de Nadal, scretta en sempel e clar lungatg ed adattada alla capientscha affonila. — De retrer dagl autur, Cuera, Casa populara.

Gion Murezi Arpagaus: Sontga Clau. Giug per affons da P. M. Carnot. Adattau a nossas semplas relaziuns della tiara. In act. *Persunas:* 1 u., 6 buobs, 5 buobas, aunghels. *Temps:* Da Sontga Clau. *Liug:* Ina stiva romontscha. *Cuntegn:* Giug de Sontga Clau zun adattaus per scolas romontschas. Tut sempel, bein capeivel, instructiv ed indigen. — Stampa da Giusep Condrau, Mustér 1921. — La lub. de repr. dat igl autur, Casa populara, Cuera.

Ser Giatgen Matheias Balzer: Son Niclo ed igl Bambin vignan tar Pol e Lina da Nadal-seira. Pitschna representaziung de Nadal. (Ramess tras J. Willy, scolast.) In act. *Persunas:* 1 buob, ina buoba, Bambin, S. Niclo. *Temps:* Nadal-seira. *Liug:* Ina stiva. *Cuoz:* 20 minutas. *Cuntegn:* Veritabel giug de Nadal de zun intima pietad. — Compariu en: Igl Noss Sulom, 3a annada, 1924.

Ser Giatgen Matheias Balzer: Rappresentaziung de Nadal. Cumpigliida orda figls relascheas da Ser G. Mat. Balzer barmeir, messa an rumantsch de Surses e complettada da Ser Antoni Baselgia, Alvagni. Giug an 3 scenas. En stupenta rema e ritmus. *Persunas:* 17 affons, pigns e gronds. *Temps:* Da Nadal. *Liug:* La stalla. *Cuntegn:* Representaziun dil Misteri de Nadal el ver senn dil plaid, tenor la legreibla annunzia dil S. Evangeli. Pursepen, Treis ss. Retgs, aunghels ect. Poesia candida e de sorprendenta forza affonila. — Bellezia toc de Nadal. — Compariu en: Igl Noss Sulom 4a annada 1925.

Sur Christian Berther: Elsa pintga enquera il Bambin. Giug de Nadal en 7 maletgs. Autur nunenccnuschent. *Persunas:* 19 u. ni affons, 12 f. ni buobas, chor dils aunghels. *Temps:* Tschentaner vargau. *Liug:* I. maletg, casa da pescadurs; II., IV. V. maletg, uaul en neiv; III., tauna dils nannins; VI., reginavel dellas diaulas; VII., sco I. *Cuoz:* 2 uras e mesa. *Cuntegn:* Igl affon bandunau enquera cun tutta fidonza il Messias, croda en prighels della tiara e della mar; tentaziuns da tuttas vards, mo resta adina puspei fideivels. In bien plaid ed il bien exempel dell' educaziun materna restan la petga della perseveronza, entochen che la giuvna anfla nunspetgadamein la ventira. In toc educativ ed attractiv. — La lub. de repr. dat igl arranschader, plevon, Rueun.

Sur Christian Berther: Clara notg de Nadal. Dus maletgs cun preludi e postludi da Erica Ebert. *Persunas:* 11 buobs, 4 buobas. *Temps:* Present. *Liug:* Uaul; sper il pursepen. *Cuoz:* In' ura. *Cuntegn:* In toc de tempr sociala, representond la valeta dellas bunas ovras, che vegnan pagadas da Diu tschiendublamein. «Jeu havevel fom e vus haveis spisgiau mei.» — La lub. de repr. dat il translatur.

Sur Chr. Berther: In regal de Nadal. Giug en 2 acts da Maria Troxler. *Persunas:* 13 buobs, 6 buobas, aunghels, affons dil vitg. *Liug:* A casa; egl uaul. *Temps:* Present. *Cuoz:* 1' ura. *Cuntegn:* Igl affon malcontent dil reh vegn pertscharts de sia atgna ventira, vesend la pupira dil pauper ierfan e dil rugadur della via. Igl affon semigliura, daventa misericordeivels e migeivels enviers pupira sociala. Cun consentiment dils geniturs astga el adoptar in pauper ierfan e prender quel peradina en l'atgna casa. — La lub. de repr. dat il translatur, plevon, Rueun.

Sur Chr. Berther: Nadal celestial dil Gieri pign. Autur nunenconuschent. Giug en 4 acts. *Persunas:* 11 buobs, ni umens, 8 buobas, aunghels e pievel de fiera. *Temps:* Present. *Liug:* Stiva dil calger; sin fiera la sera de Nadal; la sala celestiala; il parvis. *Cuoz:* Ina ura e mesa. *Cuntegn:* Quei toc ei veramein actuals en temps malruasseivels e barnars sco da present. El descriva il crudeivel tractament enviers orfens e vieuas, savens praticaus dad ugaus e geraus. Plinavon l'encarschadetgna digl ierfan suenter ses geniturs defuncts. Scadin radi de legria el cor digl ierfan

vegn supprimius, entochen ch'il Segner fa giustia. Igl affon miera schelaus sin fiera. Plein humor ei la scena cun S. Pieder avon la porta dil Parvis. — De retrer mscr. e lub. dal translatur, plevon, Rueun.

Riget Bertogg: Nus mein a spass. Giugs per affons en 7 maletgs. *Persunas:* 7 buobas e 6 buobs. *Temps:* In bi di de permavera. *Liug:* Ordaviert, ina combretta stgira, senda d'uaul, avon scola. *Cuntegn:* Permavera e vera legria affonila per motiv della spas-segiada e tut quei legreivel e bi che cuora a caschun d'in tal viadi. Zun adattau per giug d'affons. — Compariu en: Dun da Nadal XXII. ann. 1943. La lub. dat igl autur.

Luzi Cadonau, plevon: Cu il temps juva cumplenius, ha Deus tar-mess siu feigl . . . Giug de Nadal en 3 maletgs, secrets en rema per nos uffons. *Persunas:* 6 buobs, ina buoba. *Temps:* Nadal. *Liug:* Sper la porta d'in' uustria, silla pastira, sempel nuegl cun fein e strom. *Cuntegn:* Sempla e bein capeivla representaziun digl Evangeli de Nadal entras ils affons. — Comparius en: Dun da Nadal XX. 1941. La lub. de repr. dat igl autur.

Gion Batt. Camenisch: La conversiun dil bostger. Giug de Nadal per affons e carschi en treis acts. Original. *Persunas:* 8 u., 1 f., 10 affons de scola. *Temps:* La vigelgia de Nadal. *Liug:* Largia en in uaul de pegn. *Cuntegn:* Quel san ins circumscriber culs paucs plaids: Mo buca sedesperar! Il toc ei zun educativs, essend ch'ei vegn mussau co in pauper buèder ei vegnius convertius la sera de Nadal ed ha cheutras anflau sia ventira, e quella dils ses. — De retrer il mscr. dagl autur, Morissen, Lumnezia.

Gion Batt. Camenisch: Oraziun d'in affon, pigniel tarlischont. Representaziun de Nadal en dus acts. Original. *Persunas:* 12 mat-tatschs, 6 aunghels, 4 f. *Temps:* Da Nadal. *Liug:* I. act, uaulet de pignola; II. act, stiva dil mulin, paupra habitaziun. *Cuoz:* Ina ura. *Cuntegn:* Bein ponderaus e tschentaus viden en nossas relaziuns muntognardas. Nus vesein egl I. act co zacons affons pli gronds vulan dar in giug de Nadal e cheutras far in plascher a paupers affons. Quei daventa lu el II. act en ina stiva de paupra glied ed il giug daventa veramein in veritabel evenement de Nadal che renda tuts ventireivels: acturs, la paupra famiglia — sco era il publicum. De retrer dagl autur, Morissen.

Benedetg Caminada: Il Bambin vegn tier ils affons della vieua. In giug de Nadal per affons en 2 acts. Translatau dal tudestg. *Persunas:* 9 buobs, 4 buobas. *Temps:* Ozildi. *Liug:* I. act, in uaul; II. act, stiva purila. *Cuoz:* $\frac{3}{4}$ ura. *Cuntegn:* La biala legenda de Sontga Clau vegn dramatisada egl I. act en combinaziun cul temps de Nadal. El II. act vegn lu il Bambin, admonescha e renda ventireivels ils paupers affons della vieua, stai empau de sfarfatgs avon la vegnida . . . Stampa separada dil «Pelegrin» 1942. Text e lub. ein de dumandar dagl autur, Trun.

P. Maurus Carnot: Stiva festiva retoromana. In giug, daus dals affons de Mustér en honor dils filologs romans viandonts tras la Rezia. — Nb.: Ei quei giug era vegnius screts extra per quella caschun (1930), sche san las duas bellezia scenas aunc adina vegnir dadas a semigliantas caschuns, seigi da dis historics u per caschuns festivas. Oravon tut la secunda scena! — De retrer dalla Bibl.d. t. rom. della LR., Cuera.

Ser Giatgen Cotti: Ranvareia stgampantada. Humoresca da Nadal, per unfants da scola. Libra versiung. Otg maletgs. *Persunas:* 4—6 mattatschs, 2 buobas. *Temps:* Da Nadal. *Liug:* Simpla stiva, ect. *Cuoz:* Ina buna mes' ura. *Cuntegn:* Co in um reh, in ustier che segloriescha buca pauc vegn curaus peradina de siu sescuflentem e rachergem. Pli bia mira: Igl Noss Sulom, 17a. annada 1938. — La lub de repr. dat igl autur romontsch.

Eichholzer Valentin: Gion Caldar. (Arrandschader sutsilvan?) Gioy dramatic par unfànts. *An rumantsch sutsilvan.* An 4 maletgs. *Persunas:* 4 mattatschs. *Temps:* Cura ch'igl ei. *Liug:* Stiva da Gion Caldar; segl pro. *Cuntegn:* La detga de Gion Caldar, messa en scena pil sempel patertgar dils affons. — Compariu en: Dun da Nadal XXIV. 1945.

Gian Fontana: Ad acla. Giug primavaun per ils affons. Treis maletgs. Cun canzuns componidas da *Tumasch Dolf.* *Persunas:* 6 buobs e 6 buobas, ni tenor giavisch. *Temps:* Onn per onn il matg. *Liug:* Or el liber. *Cuoz:* Ina bun' ura. *Cuntegn:* Vera poesia permavauna per affons della tiara; permavera el vitg; la permavera sededesta; dumengia endamaun el vitg, tut che sepeina ded ir ad acla. Sault dellas flurs, dumengia si cuolm, ensumma la permavera dramatisada en poesia e canzun. — Giug zun

adattau per las scolas. — Compariu en Gian Fontana, Ovras III.

Gian Fontana: Sibilla. In giug dramatic per affons suenter la praula: «Gl'utschi che gi la verdad». Musica da *Tumasch Dolj*. Treis acts. *Persunas*: 7 buobs, 6 buobas (rollas plidontas) ed uldaunas e dialas. *Temps*: Adina. *Liug*: Quel della praula. *Cuoz*: In' ura ca. *Cuntegn*: Quel della praula, enconuschents a tut ils affons de scola entras il cudisch de scola, sco era entras il giug sez, ch'ei repetidamein era vegnius daus al radio. — In bi ed engrazieivel toc pils affons de scola, tonpli che las canzuns ein bialas. — Compariu en: Gian Fontana, Ovras III.

Gian Fontana: La schenderletga sut il vonn. Giug per affons de scola cun canzuns. Quater scenas. *Persunas*: 2 buobs, 5 buobas, affons, giuvens e giuvnas, surviturs e survituras. *Temps*: Quel della praula. *Liug*: Ina cuschina alla moda veglia ect. *Cuoz*: In' ura. *Cuntegn*: Dramatisaziun dell' enconuschenta biala praula romontscha. Composiziun libra adattada al patertgar d'affons pigns e gronds. De recummandar cauldamein per representaziuns de nossas scolas romontschas. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Gian Fontana: Primavera sil prau. Cun musica da *Tumasch Dolj*. Tschun scenas. *Persunas*: In' entira scola. *Temps*: Adina *Liug*: In prau agl ur digl uaul. *Cuoz*: Ina mesa ura. *Cuntegn*: Tipic giug de primavera cun bials discuors, bialas canzuns, vivificaziun della natira e legher decuors plein flurs e culurs. In veritabel giughet della natira naschenta, giubilonta. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Gian Fontana: Il tgiet e las gaglinas. Giug per affons. *Persunas* e costumaziun: Ils affons en costumes de pop, representan il tgiet, gaglinas alvas, neras, brinas, dus gats. *Temps*: Present, vargau e futur. *Liug e sceneria*: La cuort denter casa e clavau. In esch meina en nuegl, in en casa. Sa era vegnir dau el liber. Il tschep de lenna sto esser sil plaz. *Cuntegn*: Tgiet e gaglinas fan cumin e resdan interessantas caussas dal mund gaglinam, mo era dil mund al qual il gaglinam ei deplorablamein suttamess. Giug plein poesia e realitad. Zun adattau per la representaziun entras scolas pli pintgas. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Gion Luregn Fontana: Igl ierfan. Cuedia cun cant en treis acts.

Persunas: 6 mattatschs, 6 mattatschas e 5 buobs e 5 buobas pli giuvnas. *Pievel.* *Temps:* Nadal. *Liug:* 1. act, primavera sin in prau sper via, dador in vitg; II. act, Nadal-sera sin santeri; III. act, Nadal-sera en casa Degonda. *Cuoz:* ca. in' ura. *Cuntegn:* La tresta e tuttina zun elevonta historia d'in pauper affon de negin. Quella cuedietta ei zun adattada per ina scola primara, mo sa era vegnir arranschada sin in' outra fiasta gronda digl onn, per semeglia sin Pastgas ect. — Ins sto denton sepertgitar de buca vegnir memia sentimentals e dultschins. Ils cuosts ein minimis ed igl effect gronds — sch'ei vegn giugau en uorden. Pli bia indicaziuns pertenenent las diversas inscenaziuns porta il toc sez. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 1. — La lub. dat igl autur.

Sur Dr. C. Fry: Nadal dils dus orfans. Drama en in act da Giusep Orget. *Persunas:* 5 affons, 2 umens carschi. *Temps:* Present. *Liug:* In casti. *Cuoz:* Ina mesa ura. *Cuntegn:* Giug de Nadal bein adattaus per ils affons de scola. Cuntegn religios, legendar, de forza educativa, senza ch'ei vegni perdagau morala. In toc d'impressiun. — De retrer dal translatur, Trun.

G. Gangale: Caisar Schnuzun igl XI. Suainter igl «Malborough» da R. Porret. Ina scena. *Lungatg de Schons.* *Persunas:* 14 u., 3 f., pievel. — Sa vegnir dau entras affons. — *Tains:* Cura ch'igl ei. *Liâ:* Plaz avànt igl casti digl Caiser . . . *Cuoz:* Ina mes' ura circa. *Cuntegn:* Humoristic. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

Toni Halter, scolast: Haidi. Cuedietta en 3 acts (7 maletgs), tenor la història de Johanna Spyri. Elaborau per la tribuna da Josef Berger. *Persunas:* Affons, 8 buobs e 6 buobas. *Temps:* Present. *Liug:* Tegia ded alp; stiva. *Cuoz:* Ina ura. *Cuntegn:* Dramatisaziun della biala historia ch'ei comparida sut il medem num; la historia digl ierfan Haidi, de si' olma innocenta, affonila. In bi toc, natural, senza neginas sentimentalitads. Bein adattaus per la tribuna d'affons e de recummandar a scadina scola. Compariu en squetsch separat e de haver dalla firma Maggi, Stampa, Glion.

C. Mani: Il docter Satut. En teater per sculars, suainter J. Grimm. Dus acts. *Rumontsch da Schons.* *Persunas:* 8 mattatschs, 2 mat-

tatschas. *Temps*: Present. *Liug*: Stiva biala. *Cuntegn*: Scena educativa per affons e carschi e de saluteivla ductrina: Buca vuler esser dapli che quei ch'ins ei! Bien humor. — Compariu en: Dun da Nadal XXI. ann. 1942.

Sur Leonard Solèr: Representaziun de Nadal. En 3 acts cun cant. Giug per affons de scola. *Persunas*: 7 buobs, 7 buobas. *Temps*: I. e II. act, temps della nasch. de Cr.; III. act, temps present. *Liug*: Ina contrada el liber. *Cuoz*: Ina buna mesa ura. *Cuntegn*: Il desideri suenter il Salvader; la vegnida dil Salvader e las grazias dil Salvader Jesus Cristus. — Stampau 1915 dals art. Gius. Casanova, Cuera. — De retrer dalla Bibl. de t. rom. della LR., Cuera.

C. *Tuor: Il di de marcau*. Pintga cumedia, arrandschada per affons de scola. Trl. librainein ord Christoph Schmid. *Temps*. Oz. *Liug*: Ina stiva beinornada. *Persunas*: 12 buobas de 8—12 onns. — In act, 6 scenas. — Compariu en: Calender Romontsch, 1878, p. 33—45.

Sr. *Amalia Wieland: In legreivel Nadal*. Cumedia per affons en 3 acts cun cant. *Persunas*: 9 buobs ed 11 buobas; ina roscha aungnels. *Temps*: Las duas davosas seras avon Nadal. *Liug*: *Sceneria*: I. e III. act, ina stiva de purs; II. act, egl uaul. *Cuoz*: In' ura. *Cuntegn*: La s. verdad de Nadal-Notg, scretta en stupent lungatg, en rema e ritmus clar e culont, ed applicada dil pli fin a nossas relaziuns indigenas, sco era al patertgar e sentir affonil. In dils megliers giugs de Nadal che nus possedein. Original, secrets d'ina vera poeta. De recummandar a scadina scola romontscha. — Compariu en: Tribuna Romontscha, nr. 5.

Notabene

Nies «Muossavia dramatic» cumpeggia buca meirs che 270 dramas, cumedias e scenas pli grondas e pli pintgas, che nus havein cartiu d'astgar recummandar alla tribuna romontscha. Sin il grond diember de circa 600 texts de teaters, che nus enconuschein pli u meins, e ch'ei vegni secrets dapi 1880, para quei podà ded esser in ualti grond diember. Beinenqual amitg dil teater che vegn a far diever de nies *Muossavia*, edius dalla *Ligia Romontscha*, vegn a sedumandar, schebein era tut ils teaters cheu recummandai seigien

veramein d'emprema qualitad?! Nus rispundein sinceramein: Gliez ein franc buca tuts! Mo paregliau culla gronda tscherca de teaters romontschs che regia oz, havein nus cartiu d'era astgar recummandar beinenqual toc de secunda qualitad. Ins considereschi il factum ch'ei vegn dau onn per onn 25 entochen 30 tocs en nossa tiara e denter quels circa la mesadad *novs*, il bia *translaziuns* de differenta valeta linguistica, drammatica e technica . . .

Ch'il diember recummandau ei vegnius aschi gronds deriva principalmein dacheu che nus havein acceptau en nies register relativamein *bia cumedias pli levas*, cumedias spassusas e tocs humoristics (II. Partiziun cun ca. 90 numers), essend che gest quellas ein il pli tschercadas muort las zun modestas relaziuns della tribuna che regian en nos vitgets ed uclauns. La finfinala han era quels loghens pli pigns il dretg sin ina sempla recreaziun de tscheiver.

Era *l'emprema partiziun*, teaters pli grevs, ei nuota memi gronda cun ses 137 tocs, sch'il lectur de quest Muossavia fa persenn che nus possedein circa 350 de quella categoria!

Che *la tiarza partiziun* — teaters cun cant e musica, 15 tocs — ed era *la quarta* — giugs e cumedias per affons (cun 29 numers) — ein anzi pintgas, deriva dacheu che nus possedein deplorablamein buca bia depli ch'il registrau, malgrad che p. ex. ils affons de scola demuossan oz pli grond tschaffen pil «teater de scola» e ch'els fagessen — sch'ei fuss pusseivel — mintg' onn ina ga teater. Pertenent quellas duas categorias havessen nos poets e componists aunc in' engrazievla missiun!

En nies rodel de dramas e cumedias havein nus bucamo risguardau ils texts secrets en lungatg sursilvan de scartira; anzi, era tut ils texts componi els idioms de Surmir, de Schons e Sutselva. Nus havein en quei grau in'interessanta parallela culla Svizzeria tudestga, nua ch'ei vegn dau oz pli e pli bia teaters componi els differents dialects locals.

Biars vegnan a sesmarvegliar buca pauc che denter ils 270 texts registrai, nus possedein mo circa 50 original-romontschs! Sch'ins patratga denton, con pigns nies territori romontsch ei, e ch'era denter las naziuns bia pli grondas che la nossa, ils dramatichers creschan era buca sin mintga caglia, han ins ensumma negina raschun de sesmarvegliar!

E la finfinala lein nus dir sco igl ei: Ina buna translaziun d'in

bien drama, en bien lungatg popular, vala aunc adina bia depli ch'in original mediocheret! — E lu ch'ins emblidi mai: Igl esit per texts de teaters romontschs ei oz aschi gronds, che nus savein ensumma buca dar il damogn, ch'entras bunas ed adequatas translaziuns; mo duess quei dacheudenvi daventar pli e pli cun recuorrer alla litteratura taliana e franzosa — e bia meins alla tudestga!

In u l'auter dils lecturs de quest Muossavia vegn podà a far egls, che quei u tschei text ei *buca* registraus. Quei po derivar dacheu ch'el vala pauc, linguisticamein u era quei che pertegn il cuntegn! Da l'autra vard concedein nus bugen ch'aunc beinenqual toc havess giu l'honor de vegnir registraus; mo tgi less saver tut en quels graus, cunzun sch'ins ha giu aschi pauc success culs appels ch'ei vegni fatgs da nossa vard, aschibein all' adressa de singuls sco de societads?! Dil reminent ei la Ligia Romontscha zun cuntenza ed engrazievla, sch'ella vegn fatga attenta sin tals texts. En gliez cass san ins lu, da temps en temps, publicar novas agiuntas.

Concludend nossa cuorta revista, lein nus buca tralasar d'engraziar cordialmein a tuts quels ch'ei stai gideivels en nossa stufia e fadiusa lavur e che han era susteniu quella cun tutta beinvuglientscha.

In tut spezial engrazi oravon tut a sgr. Stiafen Loringett, president della Ligia Romontscha, che ha adina puspei tratg e stuschau e giu grond quitau che quest «Muossavia dramatic» vegni finalmein realisaus.

Igl autur.

Dicziunari rumantsch Grischun

Rapport per l'an 1945.

Daspö divers ans il redactor dal «Dicziunari rumantsch grischun» incuraschè da la «Cumischiun filologica» s'occupa dal plan da publicar ün rapport general da las lavuors vi al DRG da seis cumanzamaint l'an 1904 fin hoz. Ün tal rapport general stuvess esser bler plü adattà per metter in relief la via inchaminada da l'ouvra durant oramai quatter decennis. Las stantusas lavuors da preparaziun, la collecziun d'ün material da passa 700 s-chaclas cedlas ordinadas e classificadas tenor principals scientifics, il stüdi cuntin dals